

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ
КРЕАТИВНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

ІЖАК ДОМІНІКА ЕРНЕСТІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: Дошкільна освіта

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор педагогічних наук, професор

Консультат:

Ланці Вікторія Гейзівна,
викладач

Завідувач кафедри:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор педагогічних наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2024 року

Протокол № _____ / 2024

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти**

Кваліфікаційна робота

**ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ
КРЕАТИВНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка IV-го курсу

Іжак Домініка Ернестівна

Освітня програма: Дошкільна освіта

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: Біда Олена Анатоліївна,
доктор педагогічних наук, професор

Консультант: Ланці Вікторія Гейзівна,
викладач

Рецензент: Гаврилюк Ілона Юліївна,
старший викладач

Берегове
2024

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

**Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatás- és Intézményvezetés
Tanszék**

**KREATIVITÁST FEJLESZTŐ MÓDSZEREK ALKALMAZÁSA AZ
ÓVODÁSKORÚ GYERMEKEK KÖRÉBEN**

Szakdolgozat

Készítette: Izsák Dominika

IV. évfolyamos óvodapedagógia

szakos hallgató

Témavezető: Bida Olena

a pedagógiai tudományok doktora, professzor

Konzulens tanár: Láncki Viktória

tanár

Recenzens: Gávriljuk Ilona

adjunktus

ЗМІСТ

ВСТУП	6
I. РОЛЬ ТВОРЧОСТІ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	8
1.1 Творчість	8
1.2 Процес творчості	11
II. МЕТОДИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ В ДИТЯЧОМУ САДКУ	15
2.1 Методи розвитку творчих здібностей	15
2.2 Розвиток креативності в дитячому садку	20
III. ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ СЕРЕД ВИХОВАТЕЛІВ ДИТЯЧИХ САДКІВ ЗАКАРПАТТЯ	28
3.1 Презентація дослідження	28
3.2 Аналіз даних, отриманих у ході дослідження	30
3.3 Результати дослідження	43
ВИСНОВОК	45
РЕЗЮМЕ	47
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	48
ДОДАТОК	51

TARTALOM

BEVEZETÉS	6
I. A KREATIVITÁS SZEREPE AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEKEK MINDENNAPI ÉLETÉBEN	8
1.1 A kreativitás.....	8
1.2 A kreativitás folyamata.....	11
II. KREATIVITÁST FEJLESZTŐ MÓDSZEREK AZ ÓVODÁBAN	15
2.1 Kreativitást fejlesztő módszerek.....	15
2.2 Kreativitás fejlesztése az óvodában.....	20
III. KREATIVITÁST FEJLESZTŐ MÓDSZEREK ALKALMAZÁSÁNAK VIZSGÁLATA KÁRPÁTALJAI ÓVODAPEDAGÓGUSOK KÖRÉBEN	28
3.1 A kutatás bemutatása	28
3.2 A kutatás során kapott adatok elemzése	30
3.3 A kutatás eredményei	43
ÖSSZEFOGLALÁS	45
REZÜMÉ	47
FELHASZNÁLT IRODALOM	48
MELLÉKLET	51

BEVEZETÉS

A kreativitás a gyermek személyiségének egyedi tulajdonságainak, gondolatai és cselekvési képességeinek sajátos összerendezettsége. A kreativitás sokoldalúságát elismerve kimondhatjuk, hogy a kreativitásnak annyi típusa van, ahány gyermeki tevékenység. A kreatív gyermeket a változatosságra törekvés, a kezdeményezés és a nyitottság jellemzi.

Azért választottam ezt a témát, mert számomra nagyon fontos a gyermekek kreatív fejlesztése. Leendő óvodapedagógusként fontosnak tartom, hogy kreatívan fejlesszünk. Olyan játékokat játszunk a gyerekekkel, amely kreatív és egyben szórakoztató is, és amely felkelti és fenntartja a gyermekek érdeklődését.

A szakdolgozatom legfőbb célja, hogy bemutassa, milyen kreatív eszközökkel, módszerekkel tudja az óvodapedagógus a gyerekek érdeklődését felkelteni. Továbbá arra a kérdésre keresi a választ, hogy milyen nagy szerepe van az óvodáskorú gyermekek életében a kreativitásnak? Az eddigi tapasztalataim alapján talán a kreatív módszereknek van az egyik legnagyobb szerepe a gyermek életében. Az óvodáskorú gyerekek 3-6 éves kor között kezdik bontogatni a szárnyaikat, ilyenkor kezdik felfedezni a képességeiket és ebben az óvónőnek is jelentős szerepe van. Ugyanis a pedagógus kreativitása által fognak a gyerekek egyre magabiztosabbak, lenni, és nem zárkoznak majd el az új feladatoktól. A személyiségfejlődés és a nevelés folyamata egyaránt a gyermekeknek a környezetével való aktív kölcsönhatásban végbemenő kibontakozását jelenti, s ezt az aktivitást, a gyermekek minden ide tartozó tevékenységet a kreativitás működteti, tartja fenn. Ennek megfelelően a tanulást a legszélesebb, pszichológiai értelemben fogjuk fel.

Szakdolgozatom során az alábbi szakirodalmakat használtam leginkább: Csíkszentmihályi Mihály (2008): *Kreativitás. A flow és a felfedezés, avagy a találékonyság pszichológiája.*, Fodor László (2007): *Neveléstudomány*, Landau Erika (1974): *A kreativitás pszichológiája*, Mező Katalin (2017): *A kreativitás időbeli aspektusai*.

Dolgozatom 3 fejezetből áll. Az első fejezetben a kreativitás alapvető fogalmára, sajátosságaira, hatásaira tértem ki dolgozatomban.

A második fejezetben pedig a kreativitást fejlesztő módszerek szerepét hangsúlyozom az óvodáskorú gyermekeknél.

A harmadik fejezetben pedig a kutatáson van a hangsúly, hogy milyen kreatív módszerek alkalmazásával keltik fel az óvodapedagógusok a gyermekek érdeklődését az óvodában? És hogy hogyan hat mindez alkalmazása a gyermekek óvodai életében.

A téma aktualitását abban, látom, hogy manapság egyre több kreatív módszert szükséges alkalmaznunk az óvodáskorú gyermekeknél, mivel csak így tudnak figyelni, új dolgokat befogadni és így lesz számukra a játék és szórakozás a megismerés. Az óvodáskor kedvező időszak az érdeklődés, a divergens, a kreatív gondolkodás felkeltéséhez.

Mint leendő óvodapedagógus szeretném elérni azt, hogy majdani óvodásaim jól érezzék magukat az óvodában, örömeiket leljék a foglalkozásokon. Játszva, belülről fakadó érdeklődéssel és vágygal akarják majd megismerni a körülöttük lévő világot.

I. A KREATIVITÁS SZEREPE AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEKEK MINDENNAPI ÉLETÉBEN

Az intelligenciáról szóló elméletek nagy hatással voltak arra, hogy hogyan értjük meg az emberi gondolkodást. Ez az egyeduralom akkor tört meg, amikor Guilford az ötvenes években bevezette a kreativitás fogalmát (Bernáth — Révész, 2001).

A világ összekapcsolja a kreatív gyermek fogalmát valamilyen különleges és extrém dolog létrehozásával. Elismerve a kreativitás aspektusait azonban elmondható, hogy annyiféle kreativitás van, ahány féle gyermeki tevékenység. A kreativitás, mint egyéni képesség minden életkorban jelen van és a hozzá közel álló folyamat a mindennapi élethez kapcsolódik. Folyamatosan változó világunkban a kreativitás használata lehet az egyik leghatékonyabb módja a fejlődésnek. Az óvodai foglalkozások előkészítésekor fontos, hogy egy megadott témaköre épüljön, a foglalkozás bevezető részétől kezdve, a főrészen át, egészen a befejező részig. A mesék kiválóak ennek eléréséhez, mert a legszebb dolgok lekötik a gyerekeket, felkeltik érdeklődésüket, és formálják a képzeletüket. Az irodalmi élményszerzés legyen az mese, vers, verses mese, egy történet vagy elbeszélés erősíti a gyermek jellemét, gazdagítja a személyiségét, befolyásolja esztétikai, erkölcsi és társadalmi érzékenységét, táplálja kreativitását, kibontakoztatja a gyermek világvéleményét, különösen anyanyelvét és kommunikációs készségeit (Dankó, 2004).

Ha a kreativitás fejlődési aspektusait nézzük, akkor a legfontosabb, hogy a kreativitás, mint személyiségjegy szinte minden életkorban fejlődik és változásokon megy keresztül. A kreativitás szerepe több szempontból is kiemelkedő, amit a munkámban részletesebben kifejtettem: egyrészt egyértelmű kapcsolatot mutat a fantázia, és a szerepjátékok, valamint az érzelmi szabályozás, az érzelmi kifejezés és a mentalizációs képességek között. Játék közben a gyerekek érzelmeiket a babáknak tulajdonítják, tehát intencionáltan szabályozzák a megjelenített érzelmeiket (Scheifele, 1953).

1.1 A kreativitás

A kreativitás szó a latin „*creatio*” kifejezésből származik, amelyet a középkori kereszténység során használtak. A „*creatio*” létrehozásának fő célja, hogy megmutassa az isteni cselekedet „*creatio ex nihilo*” (teremtés a semmiből) tettének nagyságát. A kreativitás szó első írásos megjelenése a 17. században jelent meg, Maciej Kazimierz Sarbiewski

lengyel költő által. Sarbiewski hangsúlyozta kreativitást, mint a költészet kizárólagos előjogát (Mező, 2017).

Mintegy két évszázad telt el a tudományos alapokon nyugvó szavak kreativitásának operacionalizálására tett úttörő kísérletek és magának a kifejezésnek a meghatározása között, ami komoly kihívást jelentett a kutatók számára. Általános értelemben a kreativitást alkotóképességként, kreatív készségként definiálják. A kreativitás áthatja a gyermekek életét. „Minden, amit a gyermek tesz, bizonyos értelemben kreativitás is: döntéseket hoz és szükségletet elégít ki”, a kreativitás kulcsfontosságú szerepet játszik a mindennapjainkban (Vitányi, 2000).

Rhodes úgy gondolta, hogy számos kutatás után 4 fő szempont alapján vizsgálja a kreativitást, és ennek alapján létrehozta a kreativitás elméletét, amelyet a „4P” -nek neveznek. Elemei: 1) Személyiség: az alkotó ember, az alkotó személyiség, az alkotáshoz szükséges személyiségjegyek, tulajdonságok vizsgálata; 2) Folyamat: az alkotás folyamatának, az alkotás lépései, az alkotás alatt megjelenő gondolati műveletek és szakaszok kutatása; 3) Nyomás: a külső környezet hatásainak értelmezése; 4) Produktum: a kreatív végeredmények megközelítése (Rhodes, 1961).

A kreativitás meghatározása, amely a modern kreativitáskutatás atyjának Guilfordnak köszönhető, aki az elsők között határozta meg a kreativitás fogalmát: „*a kreativitás kreatív alkotóképességet, teremtőképességet jelent, amely során a különféle képességek szerveződése lehetővé teszi az elszigetelt tapasztalatok összekapcsolását, új módon történő értelmezést és új formában történő megjelenését*” (Guilford, 1950:444.). Hangsúlyozta a divergens gondolkodás fontosságát, amely számos ötlet létrehozásának képességét jelenti.

A legújabb értelmezésben a kreativitás, mint készség jelenik meg a „21 század” készségeiben. Más kutatók inkább a kreativitást egy olyan egyéni erőforrásként ismerik el, amely meghatározó az egyén és a társadalom fejlődésének folyamatában (Mező, 2017).

A kreativitás meghatározások csoportosítása nem könnyű feladat, de felfedezhet egyfajta tartalomszervezési elvet, amely alapján négy csoportot alkothat:

1. Az újdonságot és az újszerűséget hangsúlyozó meghatározás
2. Definíciók, amelyek a hasznosságot hangsúlyozzák
3. Az újszerűség, hasznosságát egyaránt előtérbe helyező meghatározás
4. Az újszerűség, hasznosságát figyelmen kívül hagyó meghatározások

A kreativitás tehetséggel kapcsolatos tartalom központi szerepet kap a különféle tehetségkoncepciókban is, sőt létezett olyan korai tehetségfelfogás, amelyben a tehetséget az átlagon felüli kreativitással azonosították (Scheifele, 1953).

A később megalkotott többtényezős tehetségmodellben a kreativitás, a tehetség egyik kulcsfontosságú szegmensként jelenik meg. A kognitív képességek megfelelő szintjének fejlesztése mellett számos kutató figyelmeztet a személyiségjegyekre, azok fontosságára és a kreatív eredmények megjelenéséhez való hozzáállására (Mező, 2017).

A kreatív személyek kutatása többek között arra törekszik, hogy megvizsgálja, melyek azok a személyiségtényezők, amelyek megkülönböztetik a kreatív egyéneket a kevésbé kreatív egyénektől. Míg a kutatás az észlelt kreatív gondolkodók személyiségének vizsgálatára összpontosíthat, és megpróbálhatja azonosítani azokat a tulajdonságokat, amelyek hozzájárulnak a kreatív teljesítményhez. A személyiség leírásnak számos tulajdonsága hozzájárulhat a kreatív eredmények megjelenéséhez: kíváncsiság, függetlenség, kitartás, széles érdeklődés, eredetiség, humorérzék, magas szintű energia (Tóth — Király, 2006).

A gondolkodási készségek mellett a különféle környezeti tényezők is befolyásolhatják a kreatív megnyilvánulásokat, amelyeket a kreatív környezettel kapcsolatos tanulmányok vizsgálnak. Fontos figyelembe venni a kreativitást, függetlenül attól, hogy valamilyen társadalmi közegben megnyilvánul-e, személyiségjegyként, viselkedési megnyilvánulásként (Lubart, 1999).

A teljes spektrum megértése rendszermegközelítést igényel. E célból néhány átfogó kreativitáskutatási modellt dolgoztak ki, amely a különböző tényezők kombinációját ábrázolja, és hangsúlyozza a kreatív eredmények kialakításában rejlő összefüggéseket (Csíkszentmihályi, 2008).

A kreatív gyermek jellemzői:

A kreatív gyermek személyiségét alkotó tulajdonságok, viszonylag tartós tulajdonság, amelyek megkülönböztetik az egyik gyermeket a másiktól. Ez az képesség lehetővé teszi a gyermek számára, hogy megtanuljon bizonyos dolgokat, amelyeket a genetika, a környezet és az integráció határoz meg. A kreatív gyermeket a sokszínűség, a kezdeményezés és a nyitottság vágya jellemezi. Szereti személyesen megtapasztalni a jelenségeket, hogy ellenőrizze azok helyességét, és nem fél megkérdőjelezni állításokat.

Guilford és Torrance tíz kreatív képességet gyűjtött össze, amelyek szerintük a kreativitás szerkezetét alkotják:

1. *Szenzitivitás (problémaérzékenység)*: a kreatív emberek látják azokat a problémákat is, amelyeket mások átlagos jelenségként értelmeznek.
2. *Fluencia (könnyedség)*: még egy kis információ is elegendő egy kreatív gyermek számára ahhoz, hogy nagyszámú ötletet találjon ki.
3. *Originalitás (eredetiség)*: új, és innovatív ötletek, amelyek egyedi, másoktól eltérő problémamegoldásokat kínálnak.
4. *Flexibilitás (rugalmasság)*: a kreatív gyerekek sokféle megközelítést alkalmazhatnak, különböző ötleteket és megoldási technikákat hozhatnak létre.
5. *Szintetizálás*: az emberek a gondolataikat egy nagyobb, teljesebb gondolatkörbe szervezhetik.
6. *Elaboráció (kidolgozottság)*: kitöltheti a részleteket, összefoglalhatja a konkrét információkat, vagy összefoglalhatja a struktúrát.
7. *Analízis*: rendkívül jól észlelik a tárgyakat, vagy azok részleteit, az átlagtól eltérően.
8. *Redefiniálás (újradefiniálás)*: a mások által létrehozott véleményeket nem fogadják el, és a struktúrát újra elemzik, hogy újat hozzanak létre.
9. *Komplexitás*: a kreatív gyermekek sok, egymással összefüggő gondolattal dolgozhatnak. A kapcsolatokat különböző módon is értelmezhetik.
10. *Értékelés*: kritikus az új ötletekkel szemben, és könnyen meg tudja ítélni azok értékét (Fodor, 2007).

Guilford véleménye szerint a kreativitás a tanulás része, ezért nem számít, hogy melyik területen tervezzük fejleszteni a kreativitást. Ahogy tanulunk, új információkat szerzünk, és a kreativitás egy új kapcsolatban rejlik, amelyet felfedezünk, és fejlesztünk, az új és régi információk között. A gyermekek kreativitását a környezetük és az őket befolyásoló kulturális tényezők alakítják. A kreatív hatalom megadja a gyermekeknek az élet valódi értelmét, mert nemcsak célokat tűz ki, hanem eszközöket is biztosít azok eléréséhez (Guilford, 1950).

1.2 A kreativitás folyamata

A mai világunk célorientáltságában, ritkán jut idő a dolgok folyamatát szemlélni, bemélyedni. Ez a kreativitás kulcsa-beleélni magát a folyamatba, és teljes mértékben megtapasztalni teljes lényünkkel. A kreatív folyamat a felhalmozott érzelmek

felszabadulása, amely szabad asszociációkon keresztül történik, és tükröződik a fantáziában, az álmodozásban és a gyermeki játékban.

Minden megoldási szituáció kreatív gondolkodási folyamatot igényel. Ebben a helyzetben a gyermek a meglévő információk segítségével dolgozik, felhasználja a korábbi tapasztalatokat, majd újragondolja, ez az optimális megoldáshoz vezet.

A kreatív folyamat menetétől függően 2 típus különböztethető meg: az organizált (szervezett) és inspirált (ösztönös) megközelítés. Ha egyszerűen akarjuk megfogalmazni a kreatív folyamat az egyénben elfojtott érzelmek, vágyak szabad képzettársítás útján való felszínre törése (Arnold, 1959).

Az alkotómunka folyamatának vannak olyan fokozatai, amelyek a kreativitás optimális szintjéhez vezetnek (Landau, 1974).

Organizált szemlélet

1. *Előkészítés:* a probléma meghatározása, a probléma ismereteinek felismerése és rendszerezése.
2. *Produkción:* az adott problémára használható valamennyi megoldás összegyűjtése, a legjobbnak tűnő megoldás kiválasztása.
3. *Elhatározás:* a legjobb megoldás melletti döntés.

Amint meghozzák a döntést, megkezdődik maga a kreatív folyamat. *A problémamegoldás a következő fázisokon keresztül valósul meg:*

Inspirált szemlélet

1. *Előkészítési fázis:* ismeretek és tapasztalatok összegyűjtése kritikai megfontolás nélkül. Nyitottság minden megoldásra.
2. *Lappangási fázis:* a folyamat megkezdődik a felhalmozott tapasztalatok megszervezését és a probléma megoldását. A megoldás kiválasztása gyakran a nyugtalan örlődés vagy frusztráció időszakára.
3. *Betekintési vagy felismerési fázis:* az „aha” élmény megtapasztalása. Ez általában egy önkéntelen és hirtelen pillanat, amely világos, és értelmes megvalósulássá fejlődik. Rendszerint intenzív érzelmek kísérik.
4. *Végrehajtási fázis:* az ötletek kidolgozása, bizonyítása, cáfolása, szimbolikus átfogalmazása. A folyamat utolsó része. Ebben a fázisban az új felismeréseket addig ellenőrizzük, teszteljük és formáljuk, amíg azok nem egyeznek a magunkról és a külvilágról alkotott elképzeléseinkkel.

Wallas a kreatív folyamatot 4 egymást követő szakasz megjelenésével ábrázolta, az alábbiak szerint: (1. probléma felállítás, 2. feltevés, 3. kutatás, 4. az eredmények értékelése).

1. Az előkészületi időszak során tisztázzák és meghatározzák a problémát, és összegyűjtik a rendelkezésre álló és hozzáférhető anyagokat, beleértve a probléma megoldására tett korábbi sikertelen kísérleteket is.
2. A lappangási periódus akár tudatos vagy tudatlan időszak is lehet. Ez idő alatt az egyén nem a problémával foglalkozik, hanem valami teljesen mást csinál.
3. A megvilágosodás szakasza, az “aha” élménnyel. A megoldások általában váratlanul és hirtelen jelennek meg.
4. Az előző szakaszban bemutatott megoldás elfogadhatóságának és megvalósíthatóságának ellenőrzésére szolgáló ellenőrzési szakasz (Wallas, 1926).

Ez a szakaszonkénti megközelítés nagyon sikeresnek bizonyult a kreatív folyamat és annak eseményeinek megragadásában, és számos kutató beépítette a “Wallas-folyamatot” elméleteibe.

Csikszentmihályi Mihály, a pozitív pszichológia jeles képviselője szerint, az egyéni teljesítmény, a kulturális környezet és a társadalmi szféra egymással karöltve befolyásolják a kreativitás kialakulásának folyamatait:

Kreativitás = egyéni közeg + kulturális közeg + társadalmi mező

Az egyén teljesítményét erősen meghatározza az a kulturális közeg, amely a társadalom általános ízlését képviseli, a kvázi kollektív ízlés, a társadalmi szféra pedig az ideális kulturális közeg megvalósulását támasztja alá. Az egyén aktív része ennek a folyamatnak, lehetővé téve számára, hogy tudatosan megváltoztassa környezetét, és a számára legmegfelelőbb módon alakítsa azt (Derecskei — Zoltayné, 2011).

Csikszentmihályi hangsúlyozza, hogy az „új” létjogosultságát a „réginek” köszönheti, azaz csak akkor jöhet létre valami új, ha valami régiből alakulhat ki és nyerhet teret az mellett.

A kreativitás függ a mikrokörnyezettől (egyéni képességek, inspirációk) és a makrokörnyezettől (intézményi struktúra, kultúra, kommunikációs hálózatokkal) egyaránt.

A kreativitás szintjei

Ahogy a kreativitás folyamatának különböző szakaszai vannak, úgy a kreatív egyének cselekedeteinek is megvannak a saját meghatározott szintjei.

Először John Taylor próbálta meg elkülöníteni a *kreativitás különböző szintjeit*. Sok elemzés és kutatás után az egymásra épülő *kreativitás öt szintjét* állított fel:

Expresszív (kifejező) kreativitás: spontán és szabad önkifejezés, elsősorban a rajzolás és konstruktív játék révén. A rajzolás és a játék ideális környezet a kreativitás fejlesztéséhez.

Az óvoda és az otthoni légkör olyan kreatív gyermekeket nevel, ahol a szabadság és a spontaneitás garantált.

Produktív (termelő) kreativitás: egy adott munkaterület szintje. Mindenki produktív és kreatív, aki a hagyományos, és a már ismert szabályokat, nagyszerű dolgokkal együtt hoz létre. Ezen a szinten a spontaneitás és a szabadság jellemző.

Inventív (feltaláló) kreativitás: csak nagyon korlátozott csoport rendelkezik ezzel a szinttel, mivel magasabb követelményeknek kell megfelelniük. Nehezebben megragadható, rejtett és szokatlan összefüggések megtalálását, vagy a meglévők továbbfejlesztését igényel.

Innovatív (újító) kreativitás: a kivételes képességekkel rendelkező emberek szintje. A kérdés valódi mélysége és az elvek megértése mind a művészetben, mind a tudományban felmerül.

Emergens (újat teremtő) kreativitás: az ember alkotó tevékenysége, amely eredeti újdonságokat, radikális változásokat, vagy teljesen új, innovatív eredeti műveket hoz létre. Csak a legkiválóbb és legkiemelkedőbb személyek érhetik el ezt a szintet (Fodor, 2007).

Rogers (idézi Fodor, 2007) szerint a kreatív magatartást a külvilágra való nyitottság, a belső értékmérés, és az elemekkel és gondolatokkal való játék képessége határozza meg. A külvilág felé való nyitottság azt jelenti, hogy a lehető legtöbb információt gyűjtjük össze anélkül, hogy előre korlátoznánk magunkat. A belső értékek mérésekor a külső kritikát is figyelembe kell venni. Az elemekkel és gondolatokkal való játék rugalmasságot igényel.

Mindenki rendelkezik kreatív képességekkel. Az oktatási környezet és a speciális tanulási és tanítási eljárások teret adnak az egyéni sajátosságok kibontakozásához. A kreativitással kapcsolatos kutatások eredményei azt sugallják, hogy a kreativitás előfeltételei legalább a mérsékelt intelligencia, de a két tudományág viszonylag független egymástól (Szentiványi, 2000).

II. KREATIVITÁST FEJLESZTŐ MÓDSZEREK AZ ÓVODÁBAN

A kreativitás értékes készség, amely gazdagítja a gyermekek fejlődését, és elősegíti a gondolkodást, a problémamegoldást és az önkifejezést. A kreativitás alapjai már kora gyermekkorban kialakulnak, ezért létfontosságú, hogy már fiatal korban ápoljuk és ösztönözzük a gyerekeket. Különösen az óvodáskorú gyermekek vannak a kognitív, érzelmi és társadalmi fejlődés kritikus szakaszában, így ez a megfelelő időszak arra, hogy olyan tevékenységekkel foglalkozzanak, amelyek serkentik kreatív potenciáljukat. Ezért nagyon fontos, megfigyelni és összpontosítani az óvodáskorú gyermekek kreatív képességeire. Ahogy a gyerekek sokfélék, úgy a kreativitás is sokféle.

A gyermek számára a leghasznosabb módszer kiválasztásának feltétele a gyermek képességeinek ismerete, a megfelelő módszer megválasztása, és a szociális készségek párhuzamos fejlesztésére irányuló közös tevékenységek kialakítása, az egyensúly megtalálása az egyéni képességek fejlesztésével.

Butterfield és Miller fejlesztési programja jelentősen javította a kisgyermekek feladatorientált kitartását. Ez az eredmény biztató, hiszen azt jelenti, hogy a gyermekek társadalmi környezetnek, a szülők, és a pedagógusok beavatkozásának köszönhetően fejleszthetők a kreatív képességeik (Butterfield — Miller, 1984).

Minden gyermek kreatív, amikor hozzásegítjük őket. Ha megtanítjuk őket a kezdeményezésre, hogy hogyan legyenek saját gondolataik és érzéseik, hogy szabad legyen a képzeletünk.

2.1 Kreativitást fejlesztő módszerek

A kreativitás természetén alapul annak a vágya, hogy valami újat hajtson végre, amelyet senki, vagy legalábbis az, ami előtte létezett, még nem tett meg, új módon, saját módon, jobb módon. Más szóval, a kreatív elv mindig előrelépést jelent a haladáshoz, a tökéletességhez és természetesen a szó legmagasabb és legszélesebb értelmében vett szépséghez. A kreatív elképzelés csodálatos képességének köszönhetően a kreatív elképzelés kétségtelenül első helyen található a számos olyan elem között, amelyek a személyiségképzés komplex rendszerét alkotják. A kreativitás aktiválja a memóriát, a

gondolkodást, a figyelmet, céltudatosságot és az intuíciót, amely minden emberi tevékenységben szükséges (Csikszentmihályi, 2008).

A belső feltételekhez Rogers a pszichológiai biztonságot és a pszichológiai szabadságot a kreativitás fejlődésének 2 külső tényezőiként határozza meg.

A pszichológiai biztonság három feltétele van:

1. Legyen teljesen biztos az ötleteiben. Spontán tüneteiket a környezetüknek kell értékelniük.
2. Olyan légkört kell biztosítani, amelyben a külső-esetleg nem értelmezett-kritikus megnyilvánulások nem hatnak. Biztonságos légkörben szabadabban jelenhetnek meg, és visszatérhetnek belső értékeikhez.
3. Érezzék, hogy elfogadják őket olyannak, amilyenek, és hogy az általuk teremtett képzeletvilágot és környezetet képesek legyenek követni, és beleélni magukat a folyamatba (Fodor, 2007).

Hennessey hangsúlyozza a motiváció erejét a kreativitást igénylő tevékenységekben, ami különösen fontos a kiemelkedő képességek, tehetségek szempontjából. Amabile modellje alapján rámutat, hogy a tehetséggel rendelkező gyermekek azonosításában és fejlesztésében leggyakrabban vizsgált tulajdonságok a területspecifikus tudás, és a kreativitás képességének erőssége, ezek jelenléte nem pótolhatja a hiányzó belső motivációt. A motiváció határozza meg, hogy a terület specifikus-e és hogy a kreatív képességek segítik-e a kreatív feladatmegoldásokat (Józsa, 2002).

A kreativitás ezen értelmezéséből kiindulva meg lehet fogalmazni azt a hipotézist, hogy csak az egyén szükségletei és képességei alapján kialakított „igazi motiváció” járul hozzá a kreatív tevékenységhez. Bizonyos esetekben, amikor a kreatív tevékenységet nem belülről, hanem kívülről motiválják. De ez csak akkor lehetséges, ha a „külső” motívum megfelel a „belső” motívumnak (Csikszentmihályi, 2008).

A kreativitás fejleszthetőségei a közlésformákon keresztül

Primer közlés:

A primer közlés, (látvány alapján történő ábrázolás) esetén fejleszthető a kreativitás.

Az ilyen közlések készítésének célja, hogy a nem a művészi kifejezőmód, hanem

- a vizuális ábrázolás készségének fejlesztése,

- az elemző értelmező folyamatok segítségével a látvány (modell) megismerése,
- a vizuális megjelenítéséhez szükséges technikák gyakorlása és elsajátítása.

Direkt közlés:

A jelek, közlő ábrák, térképek, grafikonok és diagramok tervezésekor feltétlen szükség van a kreativitásra. Ezért ilyen feladatoknak szerepelniük kell a tanítás gyakorlatában (produktív kreativitás).

Indirekt közlés:

Hasonló a helyzet az indirekt közlés esetében, hiszen tárgyak, valamint a környezet alkotó módon tervezhetők. A gyerekek is tudnak tervezni játékot, ruhát, autót, az életkoruknak megfelelő szinten. Itt is, mint minden tervezési feladat lehetőséget ad arra, hogy a gyermek egyéni elképzeléseit is megvalósíthatja (produktív kreativitás).

Személyes közlés:

A gyermekek által leginkább kedvelt tevékenység, amelyben ösztönösen, kifejezhetik átélt élményeiket, vágyaikat. Meseillusztráció, élményrajz, fantáziarajz, befejezetlen rajz kiegészítése, félig elmondott történet rajzban való folytatása (expresszív kreativitás).

Alapvető kreativitásfejlesztő technikák

Sok esetben komplex kreativitásfejlesztési programok épülnek ezekből és hasonló technikai elemekből.

Brainstorming („ötletroham”): a kreatív csoportok talán legismertebb módszere a brainstorming amely sok más technika prototípusává vált. Ennek a módszernek az alapelve azon a tényen alapul, hogy a kreatív gondolkodás során legalább két fázist különböztethetünk meg:

1. a gondolatok létrehozásának fázisát (generatív fázis)
2. a gondolatok értékelésének fázisát (értékelő fázis)

A gondolkodás gátját akadályozzák a generatív fázissal átszótt értékelő pillanatok. Ebből kifolyólag a kreatív ötletek generálásához minden kritikai gondolatot félre kell tenni a generatív szakaszban, és el kell halasztani az értékelést (Osborn, 1953).

A brainstorming alapvető szabályai:

1. Kritika és értékelés tilos.
2. Minél durvább az ötlet, annál jobb.
3. Minél több gondolat jut eszünkben, annál jobb.
4. Jobb kombinálni a gondolatokat.

A klasszikus ötletgyűjtés során az ötletek mennyisége fontosabb, mint a minősége. Az ötletbörzét kiválasztása, rögzítés, tesztelés és megvalósíthatóságának megfontolása követ (Cropley — Urban, 2000:489.).

Kreatív módszerek a problémák megoldására

Célja, hogy kreatív, újszerű és hatékony módon oldjuk meg a problémákat. Ennek a módszernek az öt lépése a ténymegállapítás, a probléma meghatározása, az ötletkeresés, a megoldás felfedezése, és a megoldás elfogadása.

Ötletbörze

Alapvető szabálya az ítékezés felfüggesztése, vagyis a felvetődő ötletekről csupán azután szabad véleményt mondani, ha több ötlet már nem születik. Az összes ötletet szükséges megbeszélni, még ha megvalósíthatatlannak tűnik is, hiszen legalább egy közülük megfelelő lesz.

A kreativitás bizonyos mértékig mindenkinek sajátja. Különböző fokozatai és megjelenési formái lehetségesek, és az élet minden területén felfedezhetők.

Kreativitást minden foglalkozás keretén belül fejleszthetünk, egyiknél több, a másikonál kevesebb sikerrel. Fontos az, hogy a sablonos válaszok helyett, új utakat, megoldásokat keressenek a gyerekek, s mi próbáljuk meg segíteni őket ötleteik megvalósításában.

Scamper („gondolatugrasztás”): Osborn által kifejlesztett módszer. Ennek a megközelítésnek az a lényege, hogy valami új létrehozása egyszerűen a meglévő megváltoztatása. Ehhez a módszerhez hét változó technikát alkalmaznak:

1. felcserélés (cseréljük ki a probléma egyéb paramétereit: szerep, tárgy, környezet, időkeret);
2. kombináció (a rendelkezésre álló információk kombinálása);
3. adaptáció (hatékony módszerek és megoldások alkalmazása más területek problémáira);
4. felnagyítás (fizikai méretekkel történő modellezést jelenthet);
5. megszokótól eltérő használat (a rendelkezésre álló eszközök vagy információk új felhasználása a szokásos használattól eltérő módon);
6. selejtezés (a lényegtelen, figyelmen kívül hagyott információk elvetése és a releváns információk megőrzése);
7. átcsoportosítás/megfordítás (újraderfiniálni a problémát, és más szemszögből való megvizsgálás).

KJ Method: csoport módszer, amelyben a csoport tagjai kártyákra leírják az ötleteiket egy adott probléma magjának meghatározásával kapcsolatban (1 ötlet/kártya). Ezután csoportosítani kell a kártyákat – például egy olyan kártyacsoportot, amely hasonló módon írja le a probléma jellegét. A megoldás hasonló módon jön létre, csoportokba rendezve (Cropley — Urban 2000:489.).

Az „Öt miért” módszer. Bármilyen probléma esetén kérdezzük meg: miért? Ha erre választ kapunk, feltehetjük a kérdést: miért van ez így? Ha a „miért” -et ötször megismételjük, akkor garantáltan megértjük, mi a probléma lényege. Áttörjük a felszínes megértés burkát, és látjuk a probléma gyökerét. Ez egy nagyon bevált módszer a hároméves gyermekek számára is.

Metaforagyártás: egy fogalom, téma vagy jelenség megértésének módja gyakran a beszéd. Tág értelemben a képes beszéd nem más, mint a gondolat kifejezése, analógiákon és metaforákon keresztül. A képes beszéd összehasonlítja az embereket, tárgyakat, és eseményeket, de csak a maguk teljességében és megjelenésében különböznek egymástól (Mező, 2017).

2.2 Kreativitás fejlesztése az óvodában

Az óvodáskor a játék, a tapasztalat, és a tapasztalat alapú tanulás időszaka. Ezért a gyermeknek a tevékenysége, gyakorlása és társadalmi tevékenységei kihagyhatatlan tulajdonságokkal rendelkeznek. Pedagógiai szempontból a fejlődésről beszélhetünk, a gyermek szempontjából ez játékot jelent. A fejlesztési módszer csak akkor hatékony, ha a gyermekjátékként élvezi. A fejlődés leggyorsabb azon a területen, ahol szívesen csinálja a gyermek, ahol a jutalom forrása magában a tevékenységben van. A gyerekek játszanak és fejlődnek. Tapasztalatból tudjuk, hogy a gyerekek maguk kéri a pedagógust, hogy játsszanak újra és újra egy adott játékot. A kedvenc játékok a gyermekek spontán játékaiban is megjelennek (Józsa, 2022).

A kreativitás akkor fejlődik sikeresen, ha a pedagógus a legmegfelelőbb eljárásokat és technikákat alkalmazza a jellegzetes belső struktúrájához, alapvető tényezőire, intellektuális, motivációs és érzelmi alkotóelemeire. A kreativitás fejlesztésének módszere valójában egy olyan módszer, amelyet hagyományosan a kreatív tényezők művelésében, valamint az alkotóképességhez szükséges személyiségvonások kialakítására használunk.

A kreatív képességek fő fejlesztése a mindennapi életben a játékon keresztül történik. A pszichológusok speciális tesztek fejlesztettek ki játék formájában, amelyek lehetővé teszik annak meghatározását, hogy milyen mértékben fejlődik a képzelet és a gyermek gondolkodásmódja. A képzeletbeli játék az óvodáskorú gyermekek kreativitásának fejlesztésének sarokköveként szolgál. A szerepjáték, a mesélés és a kitalált forgatókönyvek segítségével a gyermekek felfedezhetik képzeletüket és fejleszthetik kreatív gondolkodásukat.

Minden gyermekben ott van a kreativitás, mivel minden gyermeknek van saját elképzelése, gondolata, ami jó valamire, mert a kreativitás az, amikor van egy saját használható ötletünk (Kaszás 2017:46.).

A kreatív lehetőségek felszabadulását olyan környezeti tényezők segítik elő, mint a: nyitottság, pozitív mintaadás, útmutatás, segítségnyújtás, humorérzék, empátia.

Az óvodáskorú gyermek kreativitási szférája aktívan fejlődik, különböző típusú viselkedési motívumok alakulnak ki, új, az óvodáskorra jellemző motívumok jelennek meg. Az öntudat kialakulása összefügg a kreativitás szféra fejlődésével. Fejlődésük alapján tudatosodik a gyermekben társas énje, belső pozíciójának kialakítása ennek érdekében:

1. Tűzzünk ki célokat

A gyerekek kreativitásának legegyszerűbb módja, ha célokat tűzünk ki számára. A célok perspektívát és irányt adnak a gyermeknek, ami leegyszerűsíti a feladatot. A célok lehetnek hosszú távúak, képesek a gyermeket sikerre vinni. Ne feledjük, hogy egyetlen cél sem végső. Ezt újabb lépésnek kell tekintenünk egy magasabb szint felé.

2. Terv

Ha a gyermek ismeri a mozgás és a cselekvés irányát, ez azt jelenti, hogy van terve. Ez utóbbi elősegíti a cél elérésében. A tervezés motiválja a gyermeket a célok elérésében, mivel irányt ad és a cselekvések irányítását a cél elérésének minden szakaszában.

Az óvodáskorú gyermekek kreatív tervezési tevékenységei a pedagógus irányításával valósulnak meg lehetőséget adva a gyermekeknek a tevékenységek anyagának, módszerének és sorrendjének megválasztására. A gyermekek cselekedeteinek felnőttek általi kezdeményező utánpótlása, az óvodapedagógus és a gyermek közös kreatív tevékenysége, a közös munka élvezete, a gyerekek elsajátítják azt a képességet, hogy vágyaikat és cselekedeteiket összeegyeztessék a társaik törekvéseivel és cselekedeteivel, összpontosítsunk a pozitív eredményekre, ügyességre és önszerveződő képességre való nevelés (Mező, 2017).

3. Ösztönzés

A bátorítás valószínűleg a kreativitás leggyakoribb módja. Továbbá ösztönző lehet még a többletidő, amelyet a gyermek a szülőkkel tölt (például egy családi hétvégén). Néha valami élvezetes tevékenység öröme önmagában is ösztönző lehet.

4. Bátorítás

A gyermek nem lehet mindenben sikeres. A kudarcok demotiválhatják. Támogatásunk segít abba, hogy a nehézségek ellenére kitartsa a céljai elérésében. A támogatás a pozitív megerősítés egyik formája, mert figyelembe veszi a gyermek erőfeszítéseit.

Amikor bátorítjuk, a gyermeket akkor egy konkrét dologról beszéljünk. Ne biztassuk arra, hogy azt tegye, amiben már jó. Motiváljuk őt arra, hogy újra megtegye azt, amit korábban elmulasztott. Ennek eredményeként a gyermek megérti, hogy hiszünk benne. Számára ez elég motiváció lesz, hogy újra próbálkozzon.

5. Értékelés

A gyerekek óvodáskorban a kreativitás páratlanul magas szintjét érik el. Rajzbéli kifejezőmódjukban, dalaikban, verseikben, világmagyarázó elméleteikben, sajátos nyelvhasználatukban, szójátékaikban a spontán alkotókedv burjánzásával találkozhatunk. Bármely eredmény pozitív értékelése érzelmi felemelkedés a munka eredménye miatt, a segítséget kérők hálája, kollektív beszélgetés az alkotómunkáról (Павеклі — Цигипало, 2008).

A gyermekek kreativitásának kedvező fejlődése a pedagógusok és a szülők megfelelő irányításán múlik. Fejlesztésének legjobb módja az erőfeszítések támogatása és a siker jóváhagyása. Ha a pedagógus folyamatosan megjegyzéseket tesz, erősíti a gyermek képtelenségét a művészi tevékenységre, kritikus az eredményekkel kapcsolatban, a gyermek elveszti érdeklődését ebben az esetben.

Így az óvodások tervezési tevékenységeinek megszervezése formálja a gyermekeket körülvevő környezet esztétikáját, neveli az óvodások asszociatív gondolkodását, inspirációt, hogy megtalálják a legjobb megoldásokat annak fejlesztésére és hasznosítására, fejleszti az önképzési készségeket, bővíti a látókört, fejleszti az esztétikai ízlést, serkenti munkáját, felkészíti a társadalmi életre.

A kisgyermekkorú kreativitás egyik legfontosabb funkciója a művészi kifejezőmódok gyakorlása, tehát a rajz, a gyurmázás, a zene, a tánc, a versek, a színház. Ezek a tevékenységek ösztönözhetik a képzeletet, felkelthetik a problémák iránti érzékenységet és fejleszthetik a problémakezelés rugalmasságát. A kreativitás könnyen átvihető egyik területről a másikra (például a művészetből a tudományba), így a kisgyermekkorú kreatív tevékenység tapasztalatai igen messzire vezetnek (Павеклі — Цигипало, 2008).

A kreatív folyamat akkor következik be, amikor a gyermek mesét, színdarabot néz, verset hallgat, vagy kiállításon szemlélődik, mint amikor maga hoz létre mesét, verset, képet vagy színházi előadást, hiszen új élményre tesz szert, a tapasztalatot önmagára vonatkoztatja, élményvilága, belső univerzummá épül. A kisgyermek kifejező és átfogó hozzáállásával saját tapasztalatai, asszociációi, érzelmei és gondolatai megbízhatóan megjelennek a felszínen, és összekapcsolódnak a műalkotásokkal. Az információk elsajátítása mellett ennek a kifejező hozzáállásnak a fenntartása a kreativitás fenntartásának egyik kulcsa (Kiss, 2007).

Véleményem szerint a gyermekek kreatív képességeinek fejlesztését, fontos már óvodáskorban elkezdni. Mivel a gyermekek ebben az időszakban a legfogékonyabbak és a legérdeklődőbbek.

Gyakran elhangzik „személyiséget csak személyiséggel lehet nevelni” ugyanúgy elmondható az is, hogy a gyermekben lévő kreativitást csak kreativitással, azaz egy kreatív óvodapedagógussal lehet előhozni, fenntartani és fejleszteni. Ezért ki kell lépni a megszokott, rutinos gondolkodásmódunkból, és át kell váltanunk a gyermek gondolkodásmódjára (Zrinszky, 2006).

A vizuális kreativitás és fejlesztésének lehetőségei

A vizuális kreativitás fontos eszköz a nevelésben, az érzelmi élmények komplex fejlesztése és hatásai révén. Az alapvető módszer a képi kifejezés, ábrázolás, kompozíciós eljárások megismerése, és alkalmazása a bizonyos területeken. A vizuális kommunikáció, mint kifejezési lehetőség, amely a saját információk megjelenítésében jön létre (Mesterházi, 1998).

A vizuális kreativitás fejlesztését a következő feladatok tervezik:

- A képzelet, az expresszivitás és a kreativitás fejlesztése.
- Az esztétikai élmény képességeinek alapozása, fejlesztése.
- A térbeli látás fejlesztése, pontos elképzelések kidolgozása a valós tér, az idő, az anyag, a forma, a funkció, a szerkezet, a szín, a fény és a mozgás közötti kapcsolatról.
- A kommunikációs készségek fejlesztése kifejezésekben, szavakban és befogadásban.
- A finommotorika és a kreativitás, eszközhasználati készségek fejlesztése.
- Az érzékszervi tapasztalatok megszerzése, az érzelmi nevelés fejlesztése, az érzékszervi kultúra gazdagításának fontossága.
- Érzékszervi tapasztalat, fokozott kapcsolat a környezettel, az anyaggal való kontaktus tudatossága.
- A vizuális nyelv alapelemeinek tudatos alkalmazása - pontok, vonalak, foltok, formák, a kommunikáció és az alkotás színtónusai (Sándor — Horváth, 1995).

Az akusztikus kreativitás és fejlesztésének lehetőségei

A zene az éneklés mellett könnyen hozzáférhető és feldolgozható élményt nyújt, gazdagítja a személyiségét, formálja az ízlést és tartalmas szabadidőt biztosít.

A zenei nevelés fejlesztési értéke a kreativitás szempontjából az, hogy a gyerekek saját tapasztalataik révén megtapasztalhatják az alkotás örömét. Az esztétikai szépség, amelyet zenei alkotásokon keresztül lehet megismerni, állandó örömforrássá válhat, ráadásul útmutatóként szolgál értékrendszerünk kialakulásához (Mesterházi, 1998).

Ha a gyermekek is rendelkeznek zenei fejlesztéssel, akkor az értékes zene, ami egyetemes emberi érzelmet, nagyméretű feszültséget és azok belső kifejezőképességét tartalmazza. Kodály Zoltán a népzene legszebb műveit a klasszikus művekkel egyenértékűnek tekintette és felismerte annak nagy értékét. Azt vallotta, hogy a zenei kompetenciák fejlesztésével intenzívebben fejlődnek a gyermekek egyéb képességei is (Kokas, 1972).

A zene egyre nagyobb befolyással bír számos területen. A figyelem és a ritmusérzék hatása észrevehető, és a különböző területek közötti átvitt hatása is fontos.

Zenei nevelésünkben fontos felismerni a formákat és a struktúrákat. Ezek a gyakorlatok során mintákká és modellekké alakulnak. A zenei mondat egy alapegység, amely, szavakra, szótagokra, és hangokra osztható. A relatív szolmizációs módszerben a dallamok az alapegység, amely zenei mondatokra és motívumokra osztható. A tanult zene anyanyelve a gyermekek sajátjává válik, és ez a tudás a hasonló tevékenységekre, például nyelvtanulásra transzferálódik. Ha különböző eszközöket használunk, ez az átvitel intenzív lesz. Az éneklés együttes sokfélesége hatalmas érzelmi tartalommal együtt képezi az átviteli alapját. A zenei nevelés olyan tapasztalati mintát nyújt, amelyet később más tapasztalatokra lehet építeni (Kokas, 1972).

A zenei nevelés transzferhatása a hangszerek sokféleségében és a zenei nevelés módszereiben rejlik. Az érzelmekkel rendelkező dalok, valamint a mozgásokkal telített tevékenységek stimulálják az agy működését, és különböző (hallási látási mozgásos) ingerekkel aktivitásra készítetnek. A gyermekek kulturált formában tapasztalhatják meg általános tevékenységüket és mozgásigényüket. A közös éneklés érzelmi tartalma is átkerül. Az előkészítés serkenti az érzelmi attitűdöket, vágyakat, érdekeket, új munkával való

ismerkedést, problémás helyzetekkel való találkozást. A zene sajátossága, a természetnél fogva kifejező érzés képessége a motiváció kiindulópontja (Kokas, 1972).

A Kodály – módszer elsősorban a zenei és művészeti nevelést helyezi a gyermekek nevelésének középpontjába. Lehetőséget teremt a művészet tartalmi befogadására és önálló továbbfejlesztésére. A tartalom fogadás a zene intellektuális és érzelmi élményének és esztétikájának tudatos érzékelésén alapul.

Kodály fontosnak tartotta, hogy a gyerekeket tiszta művészettel neveljék. Ezzel érhetjük el, hogy „az ízlés biztonságával önállóan eldönthesse a maga számára: mi a szép, továbbá mi a selejtes” (Kokas, idézi Barkóczi és Pléh, 1977:19.).

Ennek a módszernek a fő eszköze az éneklés. Első élményei az éneklés és a közös éneklés terén, játékos mozdulatokkal összekötve, meghatározó. Kodály programja minden korosztálynak megadja a zenei nevelés szerepét, de az óvodáskort tartja a legfontosabbnak.

Az ének a beszédfejlődésben is jelentős szerepet tölt be. A beszéd megértéséhez, a szavak a hangok formájára irányulnak, a rímek pedig segítik az artikulációt. A mozgás és a dal összetartozik ezért örömmel „játsszák” az ének tartalmát (pl. „Nád a házam teteje”) (Kokas, 1972:27.).

A mese és a báb használata, mint kreativitást fejlesztő eszköz

Egy jól kiválasztott mese vagy bábtörténet hozzásegít minket, óvodapedagógusokat a nevelési feladatok megoldásához. Az erkölcsi tanulságot mintegy megelevenednek, megjelennek, s a gyermek azonosulni képes a pozitív vonásukat hordozó szereplőkkel. A nevelő hatást segítik a mese és a bábozás már tanult jellegzetességei, például a jó és a rossz feltűnő különbözősége, az ismétlések rögzítő ereje. Természetesen a mese és a bábjáték önmagában nem képes kialakítani az erkölcsi magatartást, semmiképpen nem pótolja a gyakorlást, de nagymértékben ösztönözhet rá. A mesének van létjogosultsága az oktatásban. Jól segíti a képzelet, az emlékezet fejlesztését azzal, hogy ha az ábrázolós foglalkozásokon a gyermekek lefesthetik, lerajzolhatják a mesék főbb szereplőit, mozzanatait. Az ún. reális mesék pontos ismeretek adnak a környező valóságról. Mint kreativitást fejlesztő eszköz a leghatásosabbak közül való, különösen akkor, ha a gyerekeket valóban segíti a feladatok megoldásában. A báb, a bábjáték minden esetben kiváltja a gyermek figyelmét, s ezzel válhat az oktatási folyamat minden egyes fázisának, mozzanatának segítőjévé (Veres, 2012).

A mesék érdekes jeleneteinek eljátszása a bábok segítségével fokozza az esztétikai hatást, szolgálja a rögzítést, elmélyíti az élményt. A játék biztosítja a csodálatosan jóleső „elhiszem” érzést a tárggyal szembeni fölényt, függetlenséget. Az átmenet játékos fázisban ez a kettőség ad biztonságot a gyermeknek, akik természetesen ezt a játékot is már ismert mese és játéktudattal játsszák el, de éppen ez a csoda teszi lehetővé, hogy a szorongástól megszabaduljanak (Baffy et al., 1982).

A pedagógiai bábjáték egy olyan egymásra ható tevékenység a gyermek és a pedagógus között, ahol a gyermek az elsődleges. A bábjáték segítségével tudjuk a nevelési feladatokat a legsokoldalúbban és leghatékonyabban megoldani. A játékos tevékenység által a gyermekek képesek lesznek önmaguk kifejezésére és irányítására. Megtanulnak egy adott szituációnak megfelelően az értékek rendszerében válogatni és dönteni. A pedagógus odafigyelve a gyermekre teremti meg és tágítja ki azt a teret, amelyben a gyermek kreativitása és értelmének szabadsága képességei szerint bontakozhat ki (Juharosné, 1989).

A bábjáték a népmese összekapcsolásával, több szempontból is hasznos lehet. Először is, mivel a népmesék a megfelelő erkölcsi rendet képviselik, vagyis a jó mindig elnyeri a jutalmát, a rossz pedig méltó büntetését, és a helyes erkölcsi meggyőződés az, hogy a mese bábok általi látványa növeli a tapasztalat érzelmek intenzitását: a gyermekek intenzív érzelmekkel tapasztalják meg, mi történik, reagálnak a bábok cselekedeteire (őszintén örülnek a hős győzelmének és pozitív érzelmeket tapasztalnak meg). A bábjáték viszont hatékony közösségépítő erő is lehet, mert nemcsak az egyéni, hanem a kollektív tapasztalatokat is lehetővé tesz. A bábjáték nemcsak segíti a gyermekeket az erkölcsi vélemény kialakításában, hanem további kreatív tevékenységek révén a megfelelő megoldáshoz is vezethet (Veres, 2012).

Ha a mesét és a bábozást közösen, közösségi élményként tapasztalják meg a gyerekek, akkor ennek fejlesztő hatása spontán módon is megsokszorozódhat. A mese fejlesztő hatása befolyásolja a figyelem összpontosításának képességét, fejleszti az érzelmi intelligenciát és a képzeletet. Idővel megfigyelhető, hogy egyre inkább arra koncentrálnak, amit hallanak, könnyebben felveszik a mese fonalát, és egyre jobban érdeklődőbbé válnak. Végül a kreativitás megfelelő fejlődésének megteremtése. Mindenekelőtt olyan környezetet kell létrehozni, amelyben a pedagógusok, a gyermekeket körülvevő környezetnek, végül pedig a gyerekeknek meg kell tanulniuk a kreatív viselkedés társas alapjait.

Ennek elsajátítására nézzünk meg néhány gyakorlati lehetőséget:

Az első az *együttműködés képessége*, pedagógusként pedig érdemes a csoportot megismerni és egy közös problémamegoldó játékkal kezdeni, hiszen ez által megfigyelhető ki mennyire képes együttműködni vagy figyelmen kívül hagyni a másikat. Így felmérhető a csoport dinamikája és lehetőség nyílik annak a javítására. A második a *konstruktív kritika elsajátítása és alkalmazása*. A kritika lényegében, valaminek a megvitatása, nem pedig elutasítása. Ennek fejlesztése érdekében Gyarmathy Éva különféle feladatokat javasol. Egy adott helyzetre megoldási lehetőségeket találni, a feladat végéig nem szabad véleményezni se a csoport ötleteit, se az egyéni ötleteket. A feladat végéhez érve, ha nem értünk egyet egy ötlettel, az egyetlen módja annak megcáfolására, hogy ha felsorakoztatunk három ellenérvet. A harmadik az *ötletlohasztás lelohasztása*. A feladat úgy hangzik, mintha először ötleteket kellene felvetnie, majd később ki kell védeni őket. Ez a feladat azért fontos, mert a gyerekek megtanulják felismerni a kevésbé jó ötleteket, és képessé válnak kiállni a saját ötleteikért. Azt is megtanulják, hogy nagyobb figyelmet fordítsanak a csoport kreatív fejlődésére, mert néha öntudatlanul is ötletlohasztókká válhatnak, ami szintén hasznos a pedagógus részéről. A gyakorlás révén a gyerekek megtanulják, hogy nagyobb figyelmet fordítsanak magukra és a mások kommunikációjára (Gyarmathy, 2007).

III. KREATIVITÁST FEJLESZTŐ MÓDSZEREK ALKALMAZÁSÁNAK VIZSGÁLATA KÁRPÁTALJAI ÓVODAPEDAGÓGUSOK KÖRÉBEN

Az óvodapedagógusok a kreativitás folyamatában és a gyermek tevékenységében igyekeznek változatos, és a fejlettségi szintjüknek megfelelő módszereket alkalmazni, amelyek segítik az aktuális tevékenységi forma sajátosságainak, céljainak megvalósítását. A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére épülő foglalkozásokat, megfigyeléseket, tevékenységeket kell terveznünk. Mivel az óvodapedagógusok kiemelt feladata az, hogy hatékony módszerek alkalmazásával fejlesszék a gyermekek kreativitását, változatos tevékenységekkel foglalkozásokkal biztosítsák a gyermekek számára az új ismeretek átadását.

Az óvodáskorban a tevékenységek hierarchikus rendszerében a játék a meghatározó. Ezen fő tevékenység mellett a mesék, a vizuális tevékenységek, a konstruálás, mozgás, a zenei improvizáció.

3.1 A kutatás bemutatása

A kutatást kárpátaljai óvodákban végeztem, ahol összesen harminc (N=30) magyar és három (N=3) kéttannyelvű óvodában dolgozó óvodapedagógus töltötte ki önkéntes alapon az online platformon megosztott saját szerkesztésű kérdőívet.

A kérdőívben a szakirodalom tanulmányozása után számomra érdekesnek vélt kérdések kerültek, be melyeket napjainkban érdemes vizsgálni, hogy milyen kreatív módszerek alkalmazásával keltik fel az óvodapedagógusok a gyermekek érdeklődését. A kérdőívben óvodapedagógusoknak szánt kérdések szerepelnek a kreativitással, fejlesztéssel, megismeréssel, kreatív játékokkal, illetve az óvónők módszereivel kapcsolatban, hogy milyen módszereket alkalmaznak a gyermekek megismerési folyamatainak fejlesztésére. Azért ezek a kérdések kerültek be a kérdőívbe, mert számomra fontos, hogy átfogó képet kapjunk arról, hogy napjainkban itthon Kárpátalján, a magyar és kéttannyelvű óvodákba dolgozó óvodapedagógusok milyen módszerek alkalmazásával fejlesztik a gyermekek kreativitását, valamint meggyőződhetünk arról, hogy figyelembe veszik a módszertant és hogy helyesen alkalmazzák a gyermekek hatékony fejlesztése érdekében.

A kutatás online kérdőíves formában valósult meg. A kérdőívet harminchárom kárpátaljai magyar, illetve kéttannyelvű óvodában dolgozó óvodapedagógus töltötte ki. A kérdőív összesen huszonnégy, nyílt és zárt kérdést tartalmaz (1.sz. melléklet). A zárt kérdésekre több válaszlehetőség közül tudtak választani a válaszadók. A kutatást öt járás magyar, illetve kéttannyelvű óvodáiban végeztük el, az *Ungvári járásban* a Csongori „Misimókus” óvodában, a Nagydobronyi óvodában, a Eszenyi „Szivárvány” óvodában, a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi iskola és óvodában, a *Munkácsi járásban* a Fornosai „Tündér Ilona” óvodában, a *Beregszászi járásban* a Badalói Református „Édenkert” óvodában, a Balazséri „Reménység” óvodában, a Batári Szent Mihály Görögkatolikus óvodában, a Benei „Meseerdő” óvodában, a P. Frangepán Katalin Gimnázium Beregszászi bázisóvodában, a Gáti „Hópehely” óvodában, a Nagybégányi „Csöppség” óvodában, a Nevetlenfalui óvodában, a Jánosi „Mókuska” óvodában, a Kisbégányi „Csillagocska” óvodában, a Mezőkaszonyi „Aranykulcsocska” óvodában, a Zápszonyi „Fecske” bölcsőde óvodában, a Forgolányi „Pöttös Panni” óvodában, P. Frangepán Katalin Bakosi Elemi iskola és óvodában, a *Técsői járásban* a Bustyaházi Szent Erzsébet katolikus óvodában, illetve a *Nagyszőlősi járásban* a Gyulai „Harmatcsepp” óvodában dolgozó óvodapedagógusokkal sikerült kitölteni az online platformon megosztott saját szerkesztésű kérdőívet.

A kutatással szeretném bizonyítani felvetéseinket, miszerint a Kárpátaljai óvodákban dolgozó óvodapedagógusok figyelembe veszik a gyermekek fejlettségi és értelmi szintjét, valamint olyan módszereket alkalmaznak a gyerekek fejlesztésére, ami kreatív és sokoldalú.

Ennek érdekében az alábbi hipotéziseket alítottuk fel:

Hipotézis 1: Feltételezzük, hogy a gyermekek fejlesztéséhez a pozitív legkör kialakítása létfontosságú a gyerekek óvodai mindennapjaiban.

Hipotézis 2: Feltételezzük, hogy az óvodapedagógusok többsége az építő játékokban, illetve a képzőművészet különböző ágaiban látja leginkább a kreativitás fejlesztését.

Hipotézis 3: Feltételezzük, hogy sok óvodapedagógus, a figyelemzavart tekinti a leggyakoribb nehézségnek a gyermekek fejlesztésénél.

A hipotézisek felállításában nagy szerepet játszott az óvodapedagógusok nyílt kérdéseire adott válaszok melyekből számomra teljes mértékben kiderült, hogy az a

huszonegy óvoda harminchárom óvodapedagógusa teljes mértékben figyelembe veszi a szakirodalmat, a gyermekek értelmi és érzelmi fejlődését, valamint a kreativitás szintjeit a gyerekek fejlesztésénél.

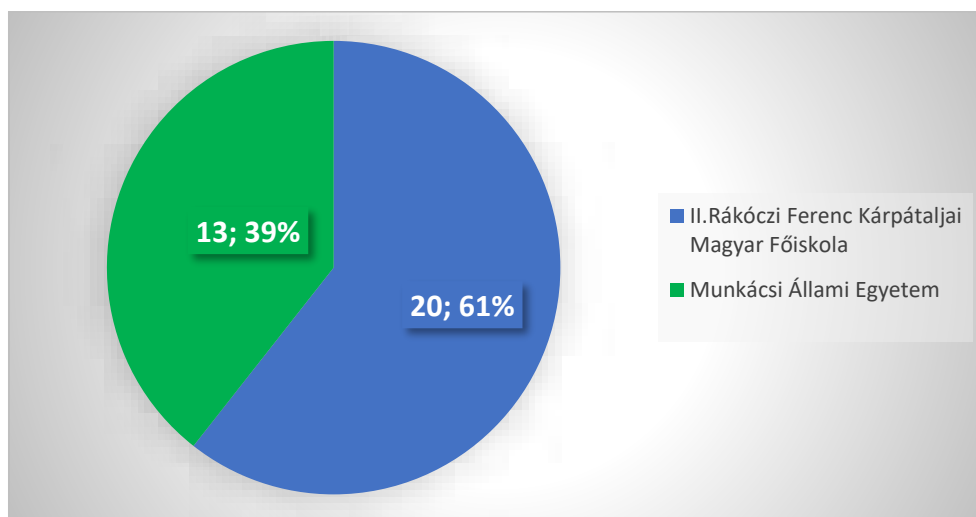
3.2 A kutatás során kapott adatok elemzése

A kérdőívben nyitott és zárt kérdések szerepeltek, ezen belül is kreatív módszerekről, fejlesztő tevékenységekről, illetve az óvodapedagógusok saját tapasztalatairól tudunk meg többet. A kutatás online kérdőíves módszer által, valósult meg.

A kitöltött űrlapok elemzésénél először minden kérdést lebontva elemeztem, majd ezt követően összehasonlítottam és feljegyeztem az óvónőktől kapott válaszokat. Az adatok feldolgozásához diagramokat és táblázatokat készítettem, amelyekben rögzítettem a válaszokat.

Demográfiai adatok:

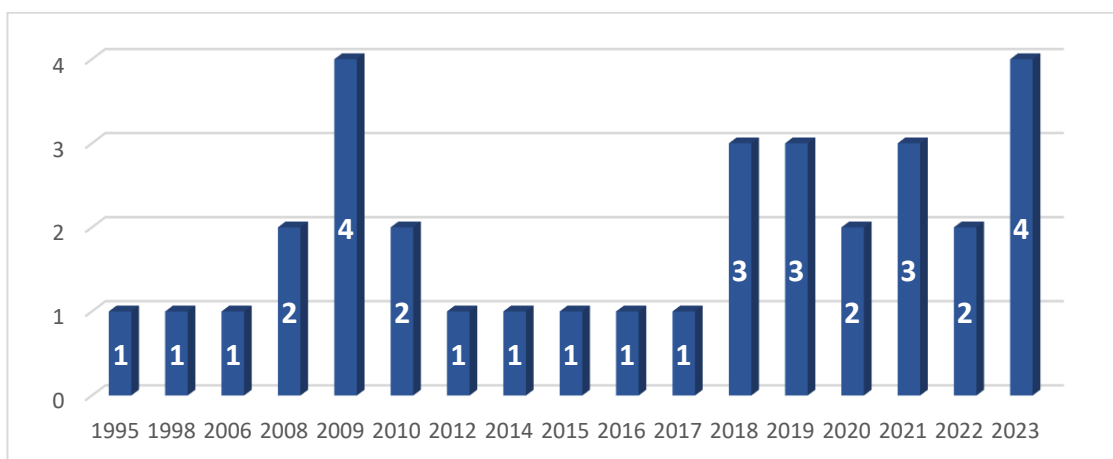
1. ábra. Melyik felsőoktatási intézményben tanult?

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadók közül 20 fő a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola végzőse, míg 13 óvodapedagógus a Munkácsi Állami Egyetemen szerzete diplomáját.

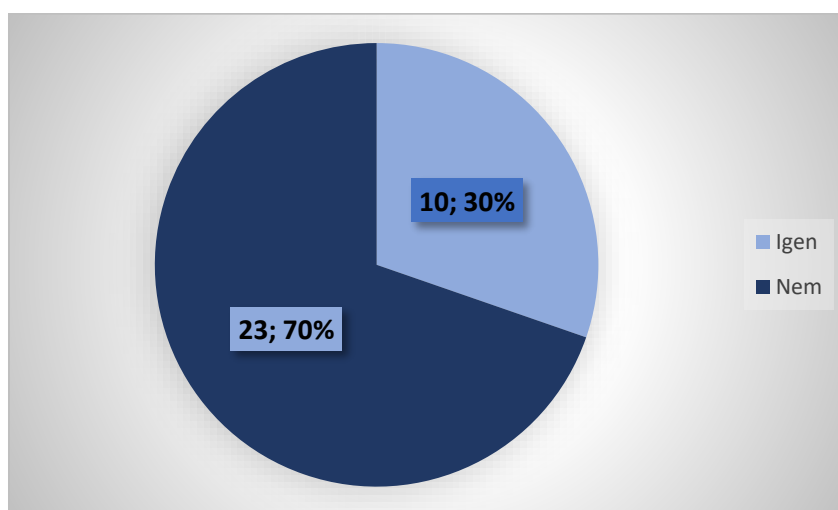
2. ábra. Melyik évben szerezte meg diplomáját?

Forrás: Saját szerkesztés.

A 2. ábrán látszik, hogy a kitöltők közül ki melyik évben szerezte diplomáját. A legtöbbben 2009-ben és 2023-ban (4-4 fő) végzett az adott szakon, 3-3 fő végzett a 2018-as, 2019-es és 2021-es években, míg 2-2 fő a 2022-es, 2020-as és 2010-es, 2008-as években kapta kézhez diplomáját. Az ábrán követhető, hogy a többi válaszadó (egy-egy fő) legalább 7 éve (egy fő 29, illetve egy másik fő pedig 26 éve van a pályán) dolgozik óvónőként.

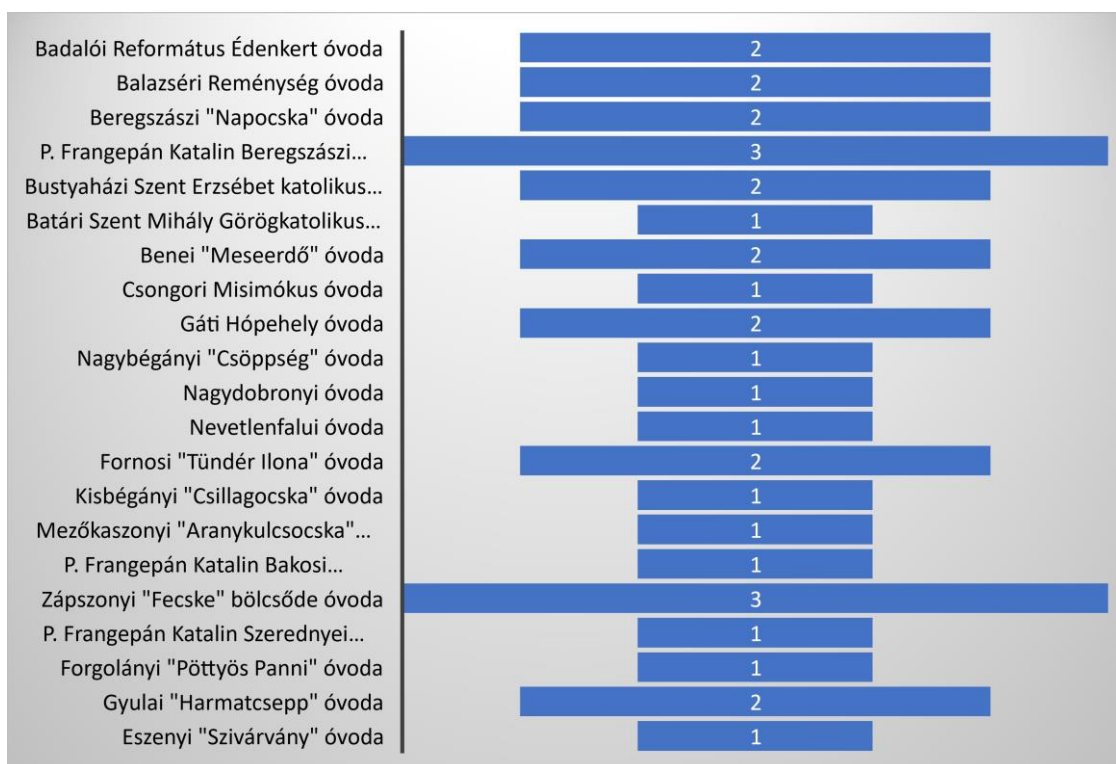
3. ábra. Ön rendelkezik mesterdiplomával (Magiszteri)?

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadók közül 10 főnek van mesteri diplomája, míg 23 fő nem rendelkezik vele.

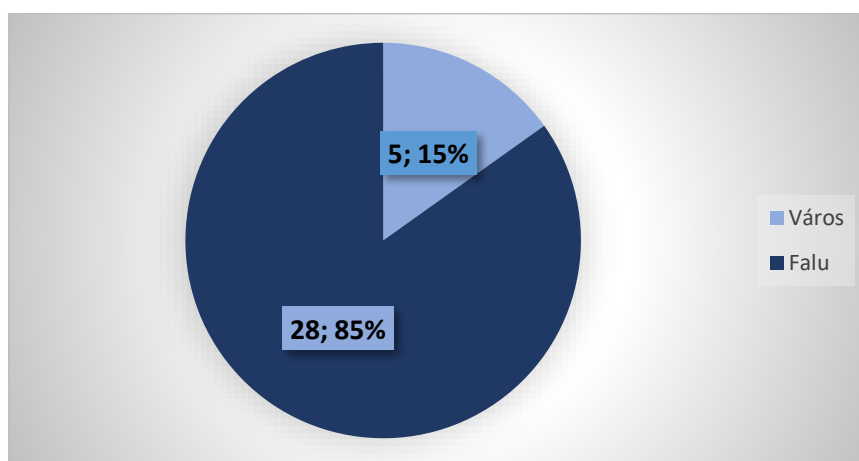
4. ábra. Melyik intézményben dolgozik?

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadók közül a legtöbben a Zápszonyi „Fecske” Bölcsőde óvoda munkatársa (3 fő), valamint a Beregszászi P. Frangepán Katalin Óvodában dolgoznak (3 fő). Az összes többi óvodában 2-2, illetve 1-1 fő töltötte ki.

5. ábra. Az Ön munkahelye milyen típusú településen van?

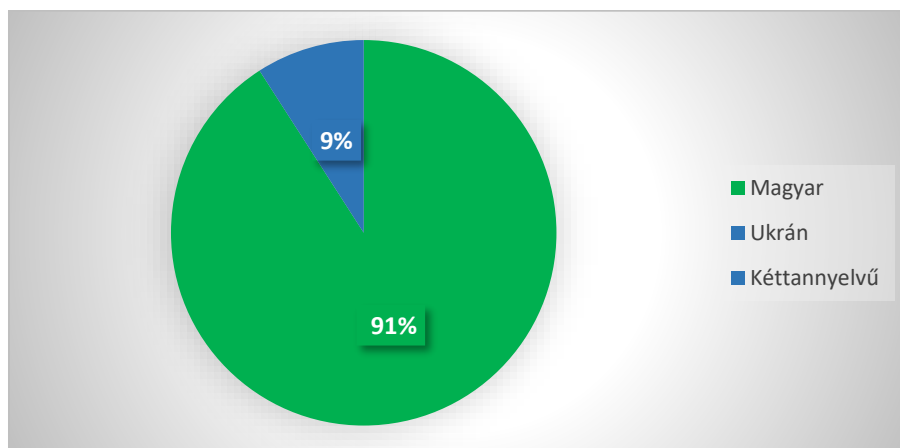

Forrás: Saját szerkesztés.

A kitöltők közül huszonnyolc óvodapedagógus falun dolgozik, öten pedig városi óvodában óvónők.

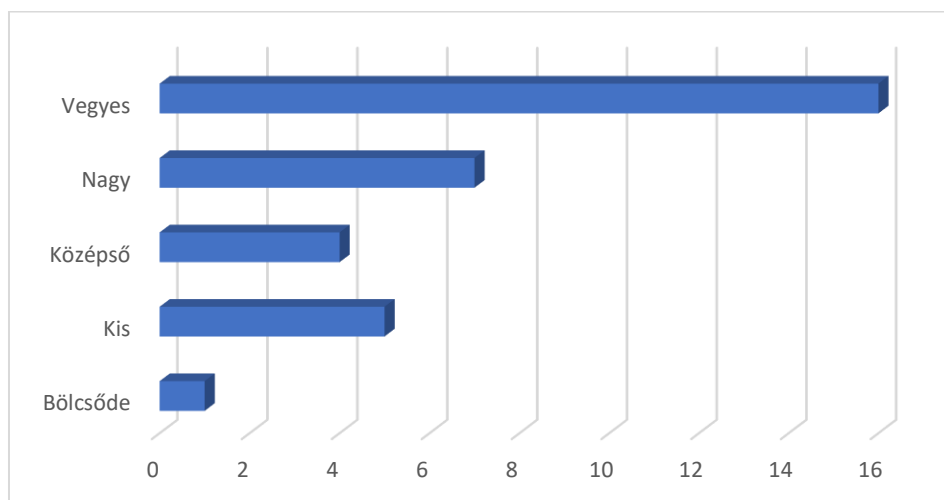
6. ábra. Milyen tannyelvű az óvoda, amelyben dolgozik?

Forrás: Saját szerkesztés.

A kitöltők 91 %-a (30 fő) magyar, illetve 9 %-a (3 fő) kéttannyelvű óvodában dolgozik.

7. ábra. Ön milyen csoporton dolgozik?

Forrás: Saját szerkesztés.

A kitöltő óvodapedagógusok többsége vegyes csoportban dolgozik.

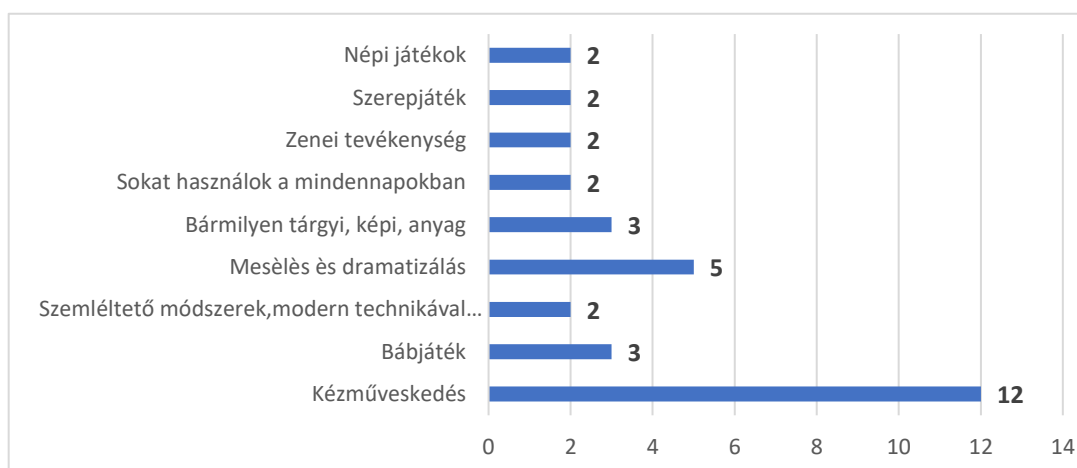
8. ábra. Milyen alapon választja meg a foglalkozásokhoz használt módszereit?

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadók, többsége a gyerekek életkorát és az érdeklődési körét veszi figyelembe a foglalkozás módszereinek a megállapításakor. Visszatérő válasz volt a játék alapú tanulás, a rugalmas változatos programok, és a csoportos tevékenységek kialakítása a mindennapokban.

9. ábra. Munkája során a kreativitásnak mely módszereit használja leggyakrabban?

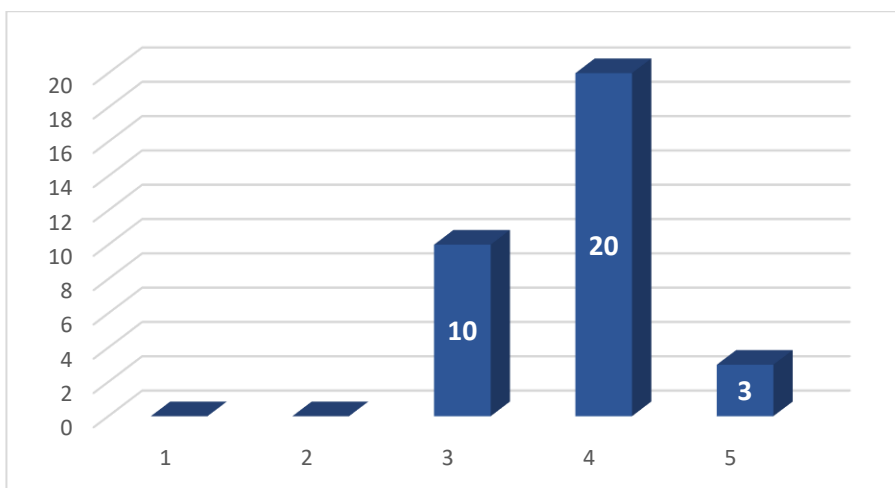

Forrás: Saját szerkesztés.

A szakirodalmi feldolgozás során már érintettem a kreativitást fejlesztő módszereket az óvodában. Jelen kérdésre adott válaszok alapján a kézműves foglalkozásokban, tevékenységekben használják az óvodapedagógusok a kreativitás fejlesztését a leginkább. Pedagógiai gyakorlatom során lehetőségem volt a gyakorlatban is megfigyelni a különböző

kreatív módszerek alkalmazását, mely alapján számomra teljes mértékben bebizonyítást nyert, hogy az alkotótevékenységekben alkalmazzák az óvodapedagógusok a kreativitás „előcsalogatását”.

10. ábra. Egy ötös skálán mennyire értékeli csoportjának kreativitási szintjét?

Forrás: Saját szerkesztés.

A kérdésre adott válaszok alapján az óvodapedagógusok jelentős többsége négyes szintre értékeli csoportjának kreativitási szintjét.

11. ábra. Milyen kreatív játékok keltik fel Ön szerint a gyermekek érdeklődését?

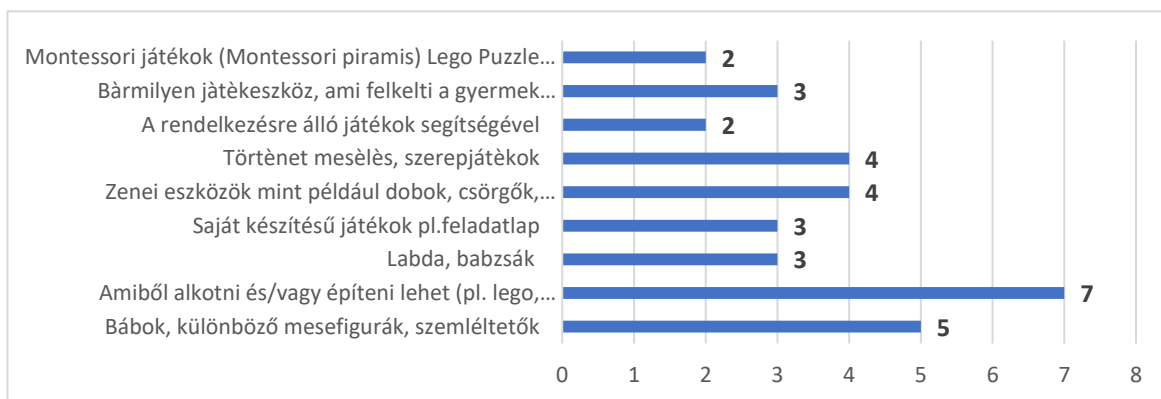

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadók többsége a puzzleben, kirakósban, legóban, és az Eichhorn fa színes építőköcskában látja legjobban a gyermekek érdeklődését. Az egyik óvodapedagógus válasza

ennél a kérdésnél véleményem szerint teljes mértékben szemlélteti a gyermekek érdeklődésének kialakításának fontosságát: „Ahol önállóan is részt vehetnek a munkafelépítésben, nem csak az óvónő és bemutatójára épül a foglalkozás. Jó, ha egy foglalkozás alatt többféle módszer is megvalósul”.

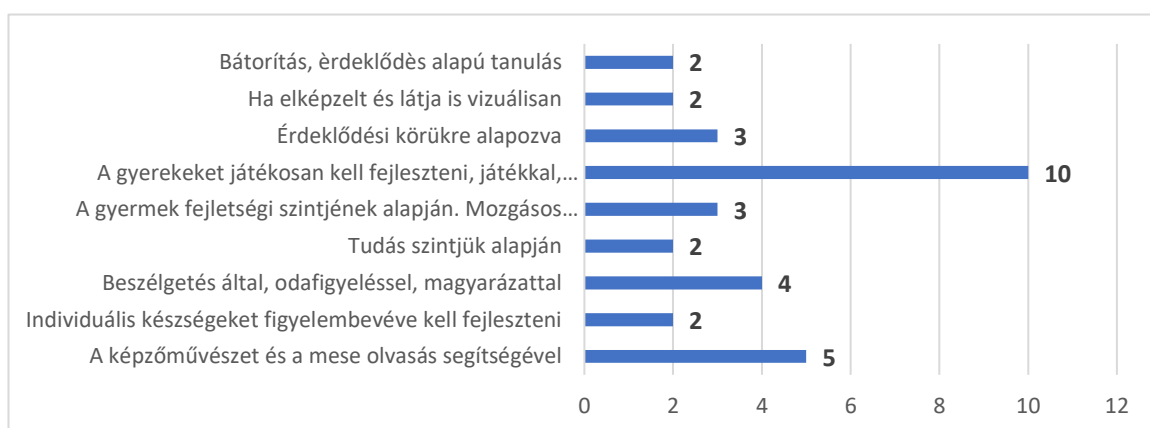
12. ábra. Ön milyen kreatív játékeszközzel kelti fel a gyermekek figyelmét?

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadók többsége szerint leginkább az építő játékok keltik fel a gyermekek érdeklődését. Megfigyeléseim alapján arra a következtetésre jutottam, hogy minden játék kiváló lehet, hiszen a gyermek a játékban tudja legjobban kifejezni önmagát.

13. ábra. Mi alapján és hogyan lehet fejleszteni a gyermekeket Ön szerint?

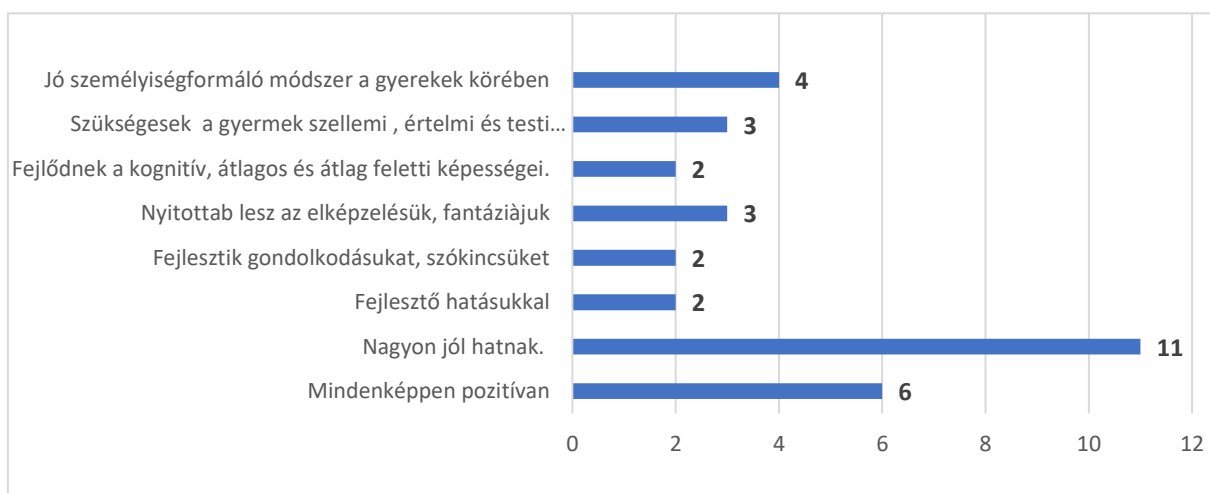

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadók szerint a beszélgetés által, a gyermekek fejlettségi szintjének alapján, illetve a különböző fejlesztő játékokkal lehet a gyerekeket a legjobb módon fejleszteni.

Megfigyelésem során arra a következtetésre jutottam, hogy minden gyermek másban jó és azt kell benne erősíteni, pl. szerepjátékokkal, mesével, mozgással mindenki fejleszhető.

14. ábra. Véleménye szerint hogyan hatnak a kreativitást fejlesztő módszerek az óvodáskorú gyermekekre?

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadók többsége szerint nagyon jól hatnak, a gyerekek szeretik a kreatív módszereket alkalmazó feladatokat megoldani. Megfigyelésem során arra a következtetésre jutottam, hogy jótékony hatással bírnak a kreatív játékok és módszerek az óvodás gyerekekre, azonban fontos, hogy mindezek a gyerekek életkorához megfelelőek legyenek.

1. táblázat. Véleménye szerint mi a kreativitás?

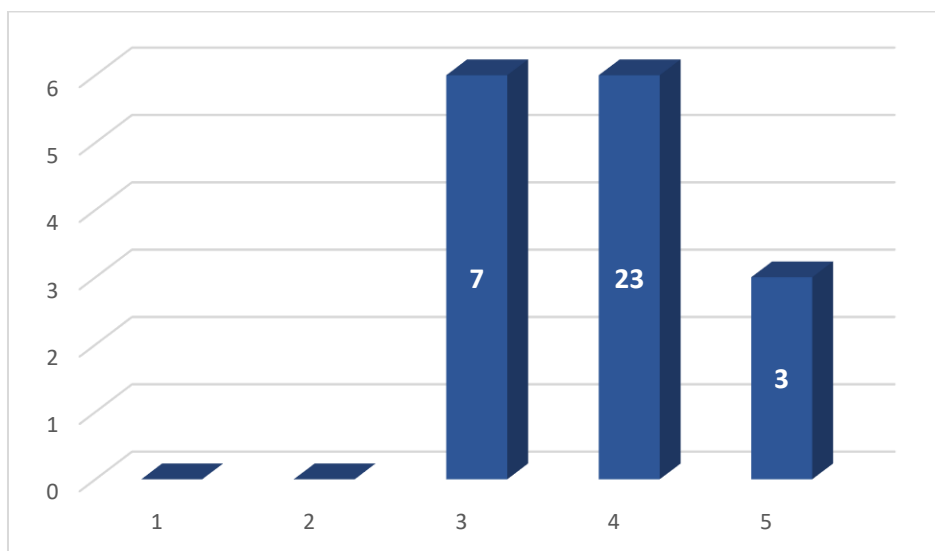
Az én véleményem szerint a kreativitás az egyéni vagy csoportos képesség és hajlandóság arra, hogy új és eredeti ötleteket, megoldásokat vagy kifejező formákat hozzunk létre, és ezáltal hozzájáruljunk valami új létrehozásához vagy meglévő dolgok átalakításához.
A gyermek, ha „megtanul” játszani, ha hozzászokik, ahhoz, hogy értelmes tevékenységeket folytasson, ha megtapasztalja a kreativitást, akkor a kreatív munka már egész kis korban élményt okoz, tehát későbbiekben nem lesz gondja a tanulással, munkával.
A kreativitás olyan perspektívából származik, amely lehetővé teszi számunkra, hogy sok olyan lehetőséget lássunk, amelyek segítenek egy kielégítőbb, önazonosabb és érdekesebb életben élni.
A kreativitás a személyiségen belüli gondolkodás és gyakorlati cselekvés képessége, amely lehetővé teszi a személyiségjegyek, a teremtés szintjének konkrét összehangolását.
A kreativitás alkotó képességet és teremtő képességet jelent, miszerint egy problémát többféle képen képesek vagyunk megoldani. Tudunk szokatlan módszereket is alkalmazni.
A kreativitás véleményem szerint egy olyan alkotókészség, mely által létrehozhatunk valami értékeset.
Kreativitás az, amikor a gyermek az ismeretei alapján old meg valamit.
A kreativitás a szerteágazó gondolkodás fejlettsége.
Alkotás saját gondolattal és képzelettel.
Saját képzelőerőnk kifejezése.
Önmegvalósítás, Önkifejezés, Önfejlesztés.
Alkotókészség.
Saját képzelőerőnk kifejezése.
A kreativitás újszerű gondolatokkal és a képzelet erejével történő alkotás képessége.
A kreativitás az új és eredeti ötleteket jelenti.

Forrás: Saját szerkesztés.

Az óvodapedagógusok a kreativitás, mint fogalom alatt egy összetett és sokszínű fogalmat értenek, amelyet többféleképpen lehet definiálni. Az óvodapedagógusok

véleménye szerint a kreativitás kulcsa az önmegvalósításban, önkifejezésben, önfejlesztésben, és az alkotókészségben rejlik.

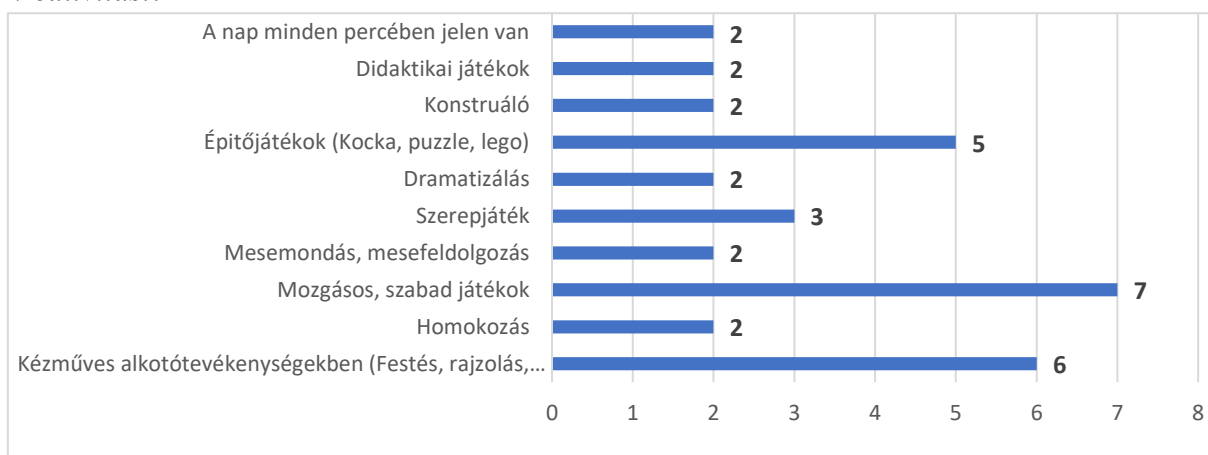
15. ábra. Egy ötös skálán mennyire értékeli csoportjának fejlettségi szintjét?

Forrás: Saját szerkesztés.

A kérdésre adott válaszok alapján az óvónők több mint a fele négyes szintre értékeli csoportjának fejlettségi szintjét.

16. ábra. Munkája során melyik játéktevékenységben tapasztalta leginkább a kreativitást?

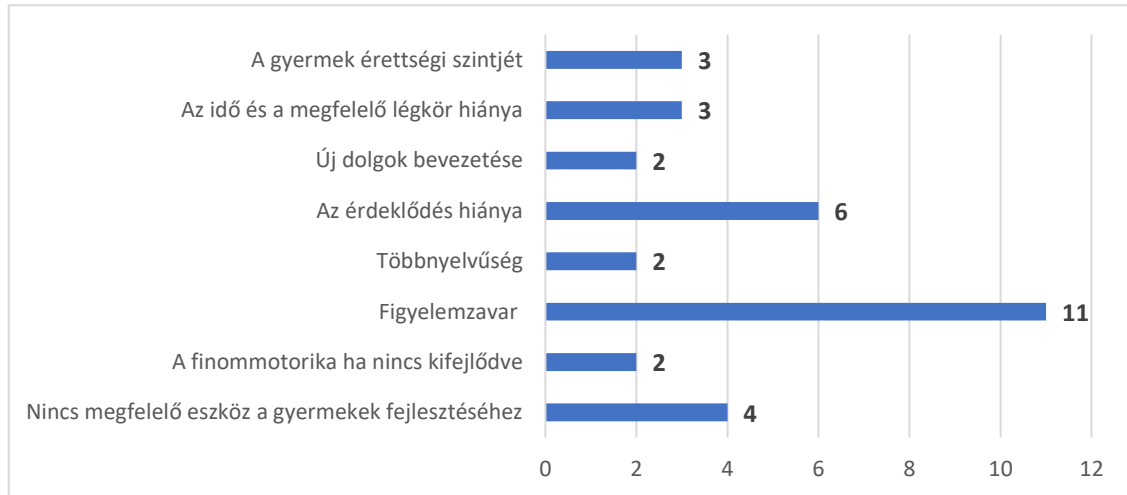

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszokból a már visszatérő építő játékokban tapasztalták leginkább a kreativitást. Megfigyelésem során azt a következtetést tudom levonni, hogy a gyerekek szinte minden

játékba belecsempészik a kreativitást, de leginkább az építő, szabad és szerepjátékban volt feltűnő.

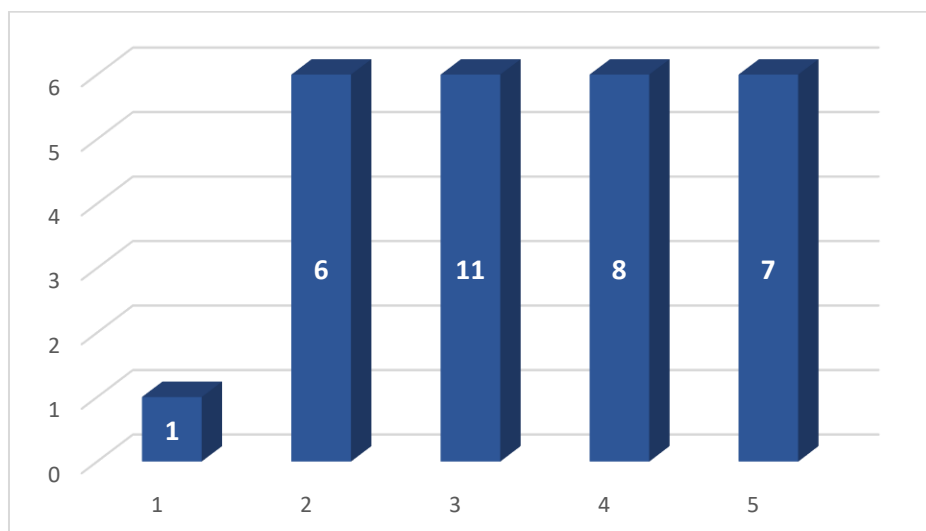
17. ábra. Ön mit tekint a fejlesztés leggyakoribb nehézségének?

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszokból kiderült, hogy az óvodapedagógusok jelentős többsége a figyelemzavart tartja a fejlesztés leggyakoribb nehézségének, ami megfigyeléseim során teljes mértékben bebizonyosodott.

18. ábra. Véleménye szerint az óvodában, ahol Ön dolgozik elegendő eszköz áll rendelkezésre a gyermekek fejlesztésére? 1-egyáltalán nem, 5-teljes mértékben.

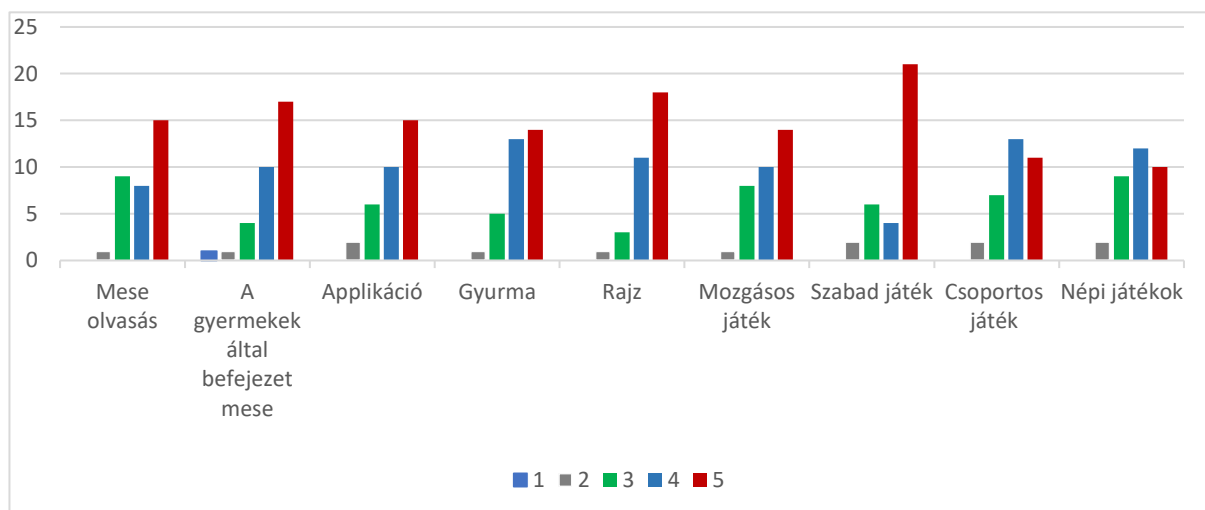

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadók többsége szerint nem áll elegendő eszköz a gyermekek fejlesztésére, mint ahogy a diagramon is látszik egy óvodapedagógus egyesre értékeli az eszközök ellátottságát, illetve öt óvónő pedig kettesre, ami azt bizonyítja, hogy az egyes óvodákban kevésbé van lehetőség a megfelelő eszközök beszerzésére.

19.ábra. Ön szerint mennyire fejlesztik az alább felsorolt tevékenységek a gyermekek kreativitását? 1-egyáltalán nem, 5-teljes mértékben.

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszok alapján a szabadjáték, a rajz és a gyermekek által befejezett mese fejlesztik leginkább a gyermekek kreativitását.

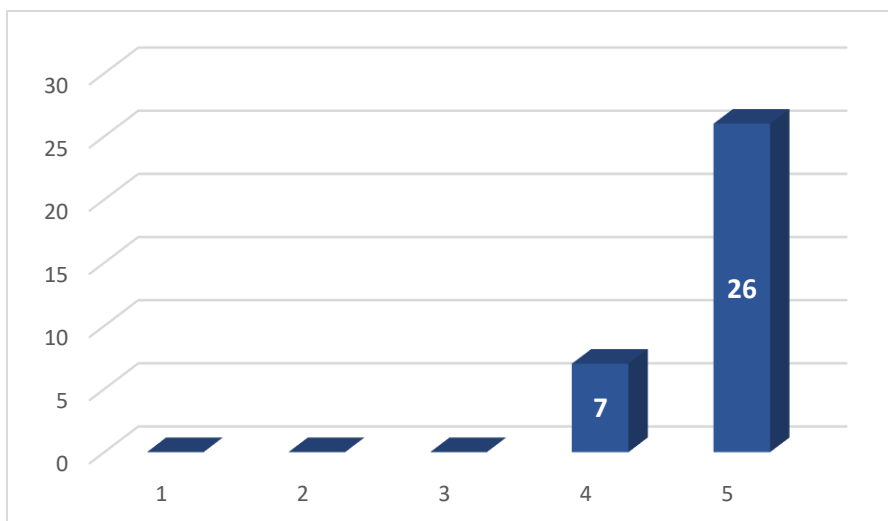
2.táblázat. Mi fontos Önnek a munkája során?

A barátságos légkör, a gyerekek mosolya, gyerekek fejlesztése, a gyermekek boldogsága az első
Minél kreatívabbak legyenek a gyerekek, jól érezzék magukat, tudjanak fejlődni
Látni a gyermekek fejlődését hónapról- hónapra és a szülők pozitív visszajelzése.
Hogy szeressenek a gyerekek, és hogy látszódjon a gyerekeken a beléjük fektetett idő
Szeretem látni, hogy amit átadok a gyerekeknek meg is marad. Nagyon fontos a számomra a visszacsatolás. Ha esetleg nem figyelnek a gyerekek, az nagyon le tud lombozni.
Az, hogy a gyerekek megfelelően fejlődjenek és jól érezzék magukat az óvodában, ahol pozitív élményekkel gazdagodnak nap mint nap.

Forrás: Saját szerkesztés.

Az óvodapedagógusok válasza alapján nagyon fontosnak tartják a gyerekek fejlődését, biztonságát és jólétének előmozdítását. Véleményem szerint minden gyermeknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy kíváncsiak legyenek, felfedezzenek és tanuljanak új dolgokat. Emellett fontosnak tartják, a pozitív és támogató légkört, amely segíti a gyermekek önbizalmának és szociális készségeinek fejlődését.

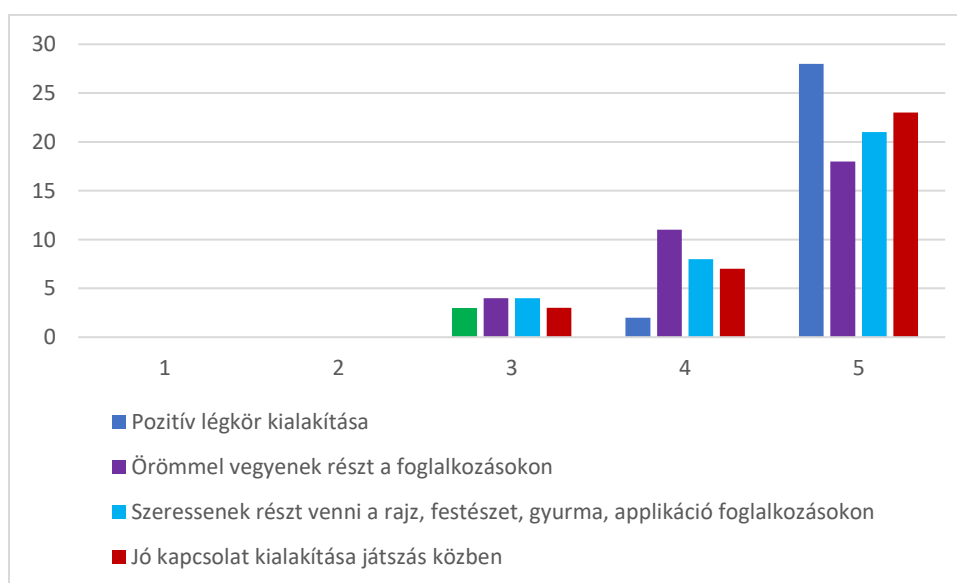
20. ábra. Fontos e Ön szerint, hogy fejlesszük a gyermekek kreativitását?

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadók jelentős részének fontos, hogy fejlesszék a gyermekek kreativitását.

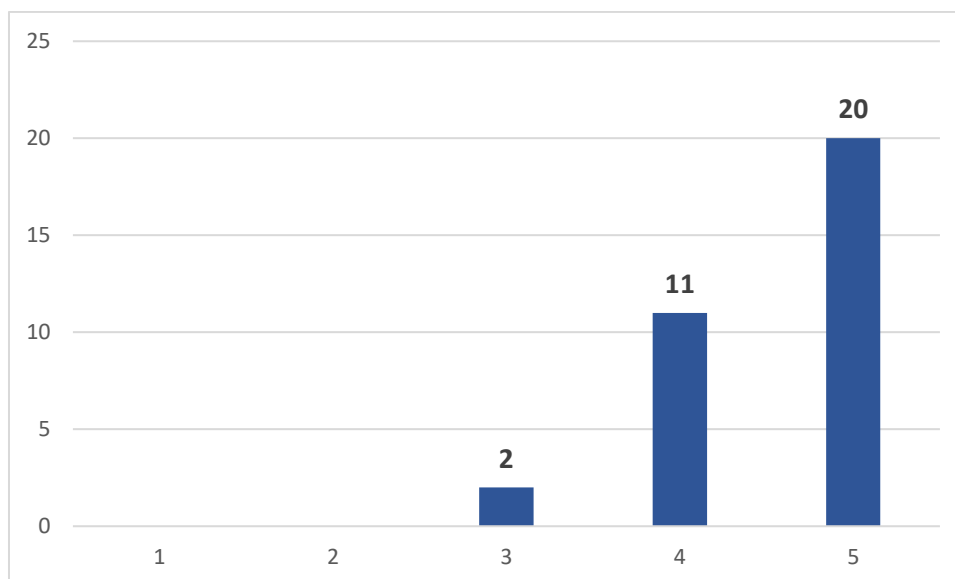
21. ábra. Véleménye szerint mennyire befolyásolja a gyermekeket az óvodapedagógus személyisége? (1-egyáltalán nem fontos, 5-nagyon fontos).

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadók véleménye szerint a gyermekeket leginkább a pozitív légkör, a jó kapcsolat és a művészeti foglalkozások keretein belül befolyásolja az óvodapedagógus személyisége a gyermekek fejlődését.

22.ábra. Mennyire fontos a szülővel való jó kapcsolat kialakítása az Ön számára? (1-egyáltalán nem fontos, 5-nagyon fontos).

Forrás: Saját szerkesztés.

A válaszadó óvodapedagógusok többségének fontos a jó kapcsolat kialakítása a gyermekek szüleivel.

3.3 A kutatás eredményei

Az elvégzett kutatás elemzése az alábbi következtetéseket vonja maga után. A válaszadók többsége falusi településen dolgozik. Az óvodapedagógusok végzettségük szerint, rendelkeznek szakirányú alapdiplomával, a kitöltők között tízen voltak, akik rendelkeznek mesterdiplomával is. A válaszokat, harminc magyar és három kéttannyelvű óvoda településéről kaptuk. A legtöbb válaszadó óvodapedagógus vegyes csoportban dolgozik.

A kutatásban azokra a felvetésekre kerestem a választ, hogy az óvodapedagógusok mint mindennapi személyek a gyermekek életében milyen kreativitást fejlesztő módszerek segítségével fejlesztik a gyerekeket.

Hipotézis 1: Feltételezzük, hogy a gyermekek fejlesztéséhez a pozitív légkör kialakítása létfontosságú a gyerekek óvodai mindennapjaiban.

Ezen állításunk igazolást nyert az óvodapedagógusok válaszai alapján, különösen a huszonegyes kérdésnél, ahol a harminchárom óvodapedagógusból mindenki válaszába olvasható volt a pozitív légkör kialakításának fontossága. Számomra az egyik óvodapedagógus válasza teljes mértékben alátámasztja a feltételezésünket: *„A gyerekek örömteli nevelése, jó példaadása, a gyerekek személyiségének formálásához elengedhetetlen a pozitív légkör”*.

Hipotézis 2: Feltételezzük, hogy az óvodapedagógusok többsége az építő játékokban, illetve a képzőművészet különböző ágaiban látja leginkább a kreativitást.

Ezen állításunk részben nyert igazolást mivel az óvodapedagógusok jelentős része inkább a gyermekek szabad játékában látja a kreativitást, mint a képzőművészet különböző ágaiban. Az egyik óvónő válasza teljes mértékben szemlélteti a szabad játék szerepét a kreativitásban: *„Az óvodai munkám során számos játéktevékenységben tapasztaltam a gyermekek kreativitását, de talán az egyik leginkább kiemelkedő példa a szabad játék volt. Amikor a gyerekeknek lehetőségük van arra, hogy szabadon játszanak, és nincsenek szigorú szabályok vagy előírások, akkor láthatóvá válik az igazi kreativitásuk”*.

Hipotézis 3: Feltételezzük, hogy az óvodapedagógusok jelentős százaléka, a figyelemzavart tekinti a leggyakoribb nehézségnek a gyermekek fejlesztésénél.

Ezen állításunk igazolást nyert az óvodapedagógusok válaszai alapján különösen a tizennyolcas kérdésnél, ahol az óvodapedagógusok jelentős része a figyelemzavart válaszolta leggyakoribb nehézségnek a gyerekek fejlesztésénél.

Megfigyeléseim alapján, arra a következtetésre jutottam, hogy a válaszadó óvodapedagógusok többsége, teljes mértékben tisztában van a gyermekek kreativitást fejlesztő módszereivel kapcsolatban.

ÖSSZEFOGLALÁS

A szakdolgozatom témája: „Fejlesztési módszerek alkalmazása az óvodáskorú gyermekek körében” volt. Fontosnak tartom ezt a témát, hiszen egy óvodapedagógusnak elengedhetetlen a munkájához, hogy tudja fejleszteni a gyermekeket, fel tudja kelteni érdeklődésüket a körülöttük lévő világ megismerése iránt. Dolgozatomban megpróbáltam minden olyan információt összegyűjteni, amelyek a témával kapcsolatban hasznos tudnivaló.

A célom az volt, hogy bemutassam milyen kreatív eszközök, módszerek állnak rendelkezésre az óvónőnek a gyermekek fejlesztésére. Leendő óvodapedagógusként szeretném ezt a célokat megvalósítani és fejleszteni.

Munkám során sikerült elérni és megválaszolni az általam kitűzött célokat és kérdéseket. Dolgozatom első fejezete a kreativitás témakört foglalja magába. Két alfejezetre bontva kutattam a kreativitás szakirodalmát. Az első alfejezetben a kreativitás fogalmával foglalkoztam, arra a kérdésre keresve a választ, hogy a kreativitás, mint fogalom miként alakult az évek során milyen változásokon ment keresztül. A második alfejezetben a kreativitás bizonyos folyamatait mutattam be, ahol három alapvető fokozatot is megemlítettem, amire az egész alkotói munka épül: előkészítés, produkció, elhatározás. Ha elhatároztuk magunkat, akkor kezdetét veszi a kreatív folyamat. A kreatív folyamat még különböző fázisokra osztható, amiket a dolgozatban részletesen leírtam.

A második fejezet a kreativitást fejlesztő módszerek az óvodában témakört foglalja magába. Mint tudjuk, hogy már óvodáskorban megmutatkozik kreatív énünk, ezért fontosabb időszak a gyermek életében a kíváncsiság felkeltése, hiszen minden érdeklő. Az első alfejezetben alapvető fejlesztési módszerek típusaival foglalkoztam, itt felsoroltam a legelterjedtebb és legfontosabb módszereket. A második alfejezetben különböző kreatív módszereket mutattam be. Leginkább arra tértem ki, hogy a kreativitás fejlesztésére milyen módszereket alkalmazzunk az óvodában. Azt állapítottam meg, hogy az óvodás gyermek fejlesztésére olyan kreatív módok, eszközök állnak a rendelkezésemre, mint: a mese, a bábozás, a zenei élmény, az alkotókészséget fejlesztő tevékenységek, a vizuális élmény. Különböző nézőpontokat és lehetőségeket kerestem ezek megvalósítására, melyeket részletesebben leírtam a munkámban.

A harmadik fejezet azt foglalja magába, hogy az óvodapedagógusok milyen kreativitást fejlesztő módszereket alkalmaznak az óvodában. A fejezet három részből áll: az első alfejezetben a kutatás bemutatásán van a hangsúly, ahol a Kárpátaljai óvodákban dolgozó óvónőket kérdeztem. A kérdőívben óvodapedagógusoknak szánt kérdések szerepelnek kreativitással, fejlesztéssel, módszerekkel kapcsolatban. A második alfejezetben a kutatás során kapott adatokat elemeztem, ahol nagyon érdekes és hasznos válaszokat kaptam. A harmadik alfejezetben a kutatás során kapott eredményeket összegzem.

A kutatásom célja az volt, hogy feltérképezzem a kárpátaljai óvodákban dolgozó óvodapedagógusokat, hogy hogyan értelmezik a gyermekek kreativitásának fejlesztését, az érdeklődésük felkeltését.

Leendő óvodapedagógusként fontosnak tartom, hogy minden gyermekben kreatívan, játékosan fel tudjuk kelteni a kíváncsiságot a körülötte lévő környezet iránt és mindenki felfedezze saját maga kreatív énjét.

РЕЗЮМЕ

Тема моєї дипломної роботи: „Застосування методів для стимулювання креативного розвитку дітей дошкільного віку” я обрала цю тему, тому що для мене творчий розвиток дітей є дуже важливим. Працюючи над темою, я спробувала зібрати всю корисну інформацію, про творчість та з якими методами вихователі закарпатських угорських та двомовних дитсадків знають і використовують у своїй роботі креативність.

Основною метою роботи було показати, як вихователі закарпатських дитсадків використовують методи розвитку креативності у роботі з дітьми. У наш час де швидкість змін є нормою, креативність стає ключовою компетенцією, необхідною для успішного розвитку та адаптації. Робота показала, що розвиток креативних здібностей у дітей дошкільного віку формує основу для їхнього майбутнього успіху, сприяючи розвитку винахідливості, проблемного мислення та самовираження.

У розділах дипломної роботи, детально розглядається ефективність застосування різних методів для стимулювання креативного розвитку у дітей дошкільного віку, і наводжу результати опитування, проведеного в дитячих садках ужгородського, мункачівського, тячівського, берегівського, та виноградівського району.

Під час мого дослідження було підтверджено, що більшість вихователів дитячих садків не тільки знають, а й використовують творчі методи у своїй роботі, з дітьми. В ході моєї роботи мені вдалося досягти поставлених цілей і відповісти на поставлені запитання.

Дослідження показала, що комбінація різних методів стимулювання креативного розвитку дітей дошкільного віку має найбільший ефект. Застосування творчих методів у дошкільній освіті є необхідним елементом для повного розвитку дитини. Результати дослідження демонструють важливість і ефективність використання цих методів у педагогічній практиці для стимулювання креативного розвитку малюків.

Як майбутня вихователька дитячого садка, я вважаю, що важливо пробудити в кожній дитині цікавість до навколишнього світу у творчій та ігровій формі, а також допомогти кожній дитині розкрити свій власний творчий потенціал.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Baffy Dezső — Kelemen László — Kovács György — Kövér Sándorné (1982): *Pszichológia III.* Tankönyvkiadó Vállalat, Budapest.
- Barkóczi Ilona — Pléh Csaba (1977): *Kodály zenei nevelési módszerének pszichológiai hatásvizsgálata.* Bács megyei Lapkiadó, Bács-Kiskun megye.
- Bernáth László — Révész György (2001): *A pszichológia alapjai.* Tertia Kiadó, Budapest.
- Cropley Arthur — Urban Klaus (2000): *Programs and Strategies for Nurturing Creativity.* In: International Handbook of Giftedness and Talent. Elsevier Science Ltd, Oxford.
- Csíkszentmihályi Mihály (2008): *Kreativitás. A flow és a felfedezés, avagy a találékonyság pszichológiája.* Akadémia Kiadó, Budapest.
- Dankó Ervinné (2004): *Irodalmi nevelés az óvodában.* Okker Oktatási, Kiadói és Kereskedelmi Kft, Budapest.
- Derecskei Anita — Zoltayné Paprika Zita (2011a): *A kreativitás megítélése a hallgatói versenyképesség szempontjából.* In: Műhelytanulmány, TM, 40 szám.
- Fodor László (2007): *Neveléstudomány.* Ábel Kiadó, Kolozsvár.
- Graham Wallas (1926): *The art of thought.* Jonathan Cape, London.
- Gyarmathy Éva (2007): *A Tehetség: Háttéré és gondolkodásának gyakorlata.* Eötvös Kiadó, Budapest.
- John E. Arnold (1959): *Creative Engineering: Promoting Innovation by Thinking Differently.* Stanford Digital Repository.
- Joy Paul Guilford (1950): *Kreativitás.* In: American Psychologist, 5. évfolyam. 9 szám.
- Józsa Krisztián (2002): *Az elsajátítási motiváció pedagógiai jelentősége.* In: Magyar Pedagógia, 52. évfolyam. 1. szám.
- Józsa Krisztián (2022): *Óriáslépések a pedagógiában: az óvodás és kisiskolás gyermekek fejlesztése.* In: Iskolakultúra, 32. évfolyam. 11. szám.
- Juharosné Molnár Piroska (1989): *Pedagógiai bábjáték.* Erdei Ferenc Művelődési Központ, Kecskemét.

- Kaszás György (2017): *Kreativitássuli*. Animus Kiadó, Budapest.
- Kiss Kinga (2007): *Kreativitás, játék, terápia*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
- Kokas Klára (1972): *Képességfejlesztés zenei neveléssel*. Zeneműkiadó, Budapest.
- Landau Erika (1974): *A kreativitás pszichológiája*. Tankönyvkiadó Vállalat, Budapest.
- Lubart T.I (1999): *Kreativitás Kultúrákon át*. In: Sternberg, R.J (szerk): *Kéz a kreativitás könyve*. Cambridge University Press, New York. 339-350.
- Mark Scheifele (1953): *A tehetséges gyermek a csoportszobában*. Bureau of Publications, Teachers College, Columbia University, New York.
- Melvin Rhodes (1961): *A kreativitás elemzése*. In: Phi Delta Kappa, 42. évfolyam.7 szám.
- Mesterházi Zsuzsanna (1998a): *A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése*. BGGyTF, Budapest.
- Mező Katalin (2017): *A kreativitás időbeli aspektusai*. BTK, Budapest.
- Osborn Alex (1953). *Applied Imagination: Principles and Procedures of Creative Problem Solving*. Charles Scribner's Sons, New York.
- Perry M. Butterfield — Linda Miller (1984): *Read your baby: A follow-up intervention program for parents with NICU infants*. In: *Mental Health*, 5. évfolyam. 2 szám. 107-116.
- Sándor Éva — Horváth Péter (1995): *Képzőművészeti pedagógiai terápia*. ELTE BGGYFK, Budapest.
- Szentiványi Tibor (2000): *A kreativitás fejlesztése játsszással és játékok segítségével*. In: *Új Pedagógiai Szemle*, 50.évfolyam. 7. szám.
- Tóth László — Király Zoltán (2006): *Új módszer a kreativitás megállapítására: A Tóth-féle Kreativitást Becslő Skála (TKBS)*. In: *Magyar Pedagógia*, 106. évfolyam.4 szám.
- Veres Éva (2012): *A mese és a bábjáték szerepe az óvodáskorú gyermek erkölcsi érzékének a fejlesztésében*. In: *Pedacta*, 4. kötet, 1 szám.
- Vitányi Iván (2000): *A kultúra jellege és a kreativitás*. In: *Kultúra és közösség*, 9. évfolyam. 1 szám.

Zrinszky László (2006): *Neveléstudományok*. Műszaki könyvkiadó Kft, Budapest.

Павелік Р.В — Цигипало О.П (2008): *Дитяча психологія*. Академвидав, Київ.

MELLÉKLET

Kérdőív

Kreativitást fejlesztő módszerek alkalmazása az óvodáskorú gyermekek körében.

Kitöltési útmutató:

Tisztelt Óvodapedagógus! Izsák Dominika, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola óvodapedagógia szakos hallgatója vagyok. A szakdolgozatomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen kreativitást fejlesztő módszereket alkalmaznak az óvodapedagógusok az óvodáskorú gyermekek körében. Kérem, segítse munkámat a kitöltésével, mely mindösszesen néhány percet vesz igénybe. A kérdőív anonim, a válaszokat csak a szakdolgozatomban használom fel.

Fáradozását köszönöm!

1.Melyik felsőoktatási intézményben tanult?

- a. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
- b. Munkácsi Állami Egyetem
- c. Egyéb

2. Melyik évben szerezte meg diplomáját?

3. Ön rendelkezik mesterdiplomával (Magiszteri)?

- a. Igen
- b. Nem

4. Melyik intézményben dolgozik?

5. Az Ön munkahelye milyen típusú településen van?

- a. Város
- b. Falu

6. Milyen tannyelvű az óvoda, amelyben dolgozik?

- a. Magyar
- b. Ukrán

c. Kéttanyelvű

7. Ön milyen csoporton dolgozik?

a. Bölcsőde

b. Kis

c. Középső

d. Nagy

e. Vegyes

8. Milyen alapon választja meg a foglalkozásokhoz használt módszereit?

9. Munkája során a kreativitásnak mely módszereit használja leggyakrabban?

10. Egy ötös skálán mennyire értékeli csoportjának kreativitási szintjét?

1- Rossz

5- Nagyon jó

11. Milyen kreatív játékok keltik fel Ön szerint a gyermekek érdeklődését?

12. Ön milyen kreatív játékeszközzel kelti fel a gyermekek figyelmét?

13. Mi alapján és hogyan lehet fejleszteni a gyermekeket Ön szerint?

14. Véleménye szerint hogyan hatnak a kreativitást fejlesztő módszerek az óvodáskorú gyermekekre?

15. Véleménye szerint mi a kreativitás?

16. Egy ötös skálán mennyire értékeli csoportjának fejlettségi szintjét?

1- Rossz

5- Nagyon jó

17. Munkája során melyik játéktevékenységben tapasztalta leginkább a kreativitást?

18. Ön mit tekint a fejlesztés leggyakoribb nehézségének?

19. Véleménye szerint az óvodában, ahol Ön dolgozik elegendő eszköz áll rendelkezésre a gyermekek fejlesztésére?

1-egyáltalán nem, 5-teljes mértékben

20. Ön szerint mennyire fejlesztik az alább felsorolt tevékenységek a gyermekek kreativitását? 1-egyáltalán nem, 5-teljes mértékben.

Mese olvasás

A gyermekek által befejezet mese

Applikáció

Gyurma

Rajz

Mozgásos játék

Szabad játék

Csoportos játék

Népi játék

21. Mi fontos Önnek a munkája során?

22. Fontos e Ön szerint, hogy fejlesszük a gyermekek kreativitását? 1-egyáltalán nem, 5-teljes mértékben.

23. Véleménye szerint mennyire befolyásolja a gyermekeket az óvodapedagógus személyisége? 1-egyáltalán nem fontos, 5- nagyon fontos.

Pozitív légkör kialakítása

Örömmel vegyenek részt a foglalkozásokon

Szeressenek részt venni a rajz, festészet, gyurma, applikáció foglalkozásokon

Jó kapcsolat kialakítása játszás közben

24. Mennyire fontos a szülőkkal való jó kapcsolat kialakítása az Ön számára? 1-egyáltalán nem fontos, 5-nagyon fontos

Ábrák és táblázatok jegyzéke

1.ábra. <i>Melyik felsőoktatási intézményben tanult?</i>	30
2.ábra. <i>Melyik évben szerezte meg diplomáját?</i>	31
3.ábra. <i>Ön rendelkezik mesterdiplomával (Magiszteri)?</i>	31
4.ábra. <i>Melyik intézményben dolgozik?</i>	32
5.ábra. <i>Az Ön munkahelye milyen típusú településen van?</i>	32
6.ábra. <i>Milyen tannyelvű az óvoda, amelyben dolgozik?</i>	33
7.ábra. <i>Ön milyen csoporton dolgozik?</i>	33
8.ábra. <i>Milyen alapon választja meg a foglalkozáshoz használt módszereit?</i>	34
9.ábra. <i>Munkája során a kreativitásnak mely módszereit használja leggyakrabban?</i>	34
10.ábra. <i>Egy ötös skálán mennyire értékeli csoportjának kreativitási szintjét?</i>	35
11.ábra. <i>Milyen kreatív játékok keltik fel Ön szerint a gyermekek érdeklődését?</i>	35
12.ábra. <i>Ön milyen kreatív játékeszközzel kelti fel a gyermekek figyelmét?</i>	36
13.ábra. <i>Mi alapján és hogyan lehet fejleszteni a gyermekeket Ön szerint?</i>	36
14.ábra. <i>Véleménye szerint hogyan hatnak a kreativitást fejlesztő módszerek az óvodáskorú gyermekekre</i>	37
15.ábra. <i>Egy ötös skálán mennyire értékeli csoportjának fejlettségi szintjét?</i>	39
16.ábra. <i>Munkája során melyik játéktevékenységben tapasztalta leginkább a kreativitást?</i>	39
17.ábra. <i>Ön mit tekint a fejlesztés leggyakoribb nehézségének?</i>	40
18.ábra. <i>Véleménye szerint az óvodában ahol Ön dolgozik elegendő eszköz áll rendelkezésre a gyermekek fejlesztésére?</i>	40
19.ábra. <i>Ön szerint mennyire fejlesztik az alább felsorolt tevékenységek a gyermekek kreativitását?</i>	41
20.ábra. <i>Fontos e Ön szerint hogy fejlesszük a gyermekek kreativitását?</i>	42
21.ábra. <i>Véleménye szerint mennyire befolyásolja az óvodapedagógus személyisége?</i> .	42
22.ábra. <i>Mennyire fontos a szülőkkel való jó kapcsolat kialakítása az Ön számára?</i>	43
1.táblázat. <i>Véleménye szerint mi a kreativitás?</i>	38
2.táblázat. <i>Mi fontos Önnek a munkája során?</i>	41

Звіт про перевірку схожості тексту

Oxsico

Назва документа:
Izsák Dominika.pdf

Ким подано:
Greba Ildikó

Дата перевірки:
2024-05-27 18:07:07

Дата звіту:
2024-05-28 09:45:19

Ким перевірено:
I + U + DB + P + DOI

Кількість сторінок:
44

Кількість слів:
9836

Схожість 13%	Збіг: 39 джерела	Вилучено: 0 джерела
Інтернет: 23 джерела	DOI: 0 джерела	База даних: 0 джерела
Перефразовування 3%	Кількість: 19 джерела	Перефразовано: 566 слова
Цитування 14%	Цитування: 81	Всього використано слів: 1733
Включення 1%	Кількість: 6 включення	Всього використано слів: 81
Питання 0%	Замінені символи: 0	Інший сценарій: 0 слова